

Restaurant Supply (Wholesaler)

ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007

Ph: 847-979-5970, 847-979-5990.

847-228-0150, pragint@aol.com

Prag International
Ravi Kapoor (CEO)

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

FEBRUARY WIN GOLD CHAIN
EVERY PURCHASE, BIG OR SMALL, WILL QUALIFY AS AN ENTRY INTO THE RAFFLE!

22KT 24KT

2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659 773-517-0574

Buying/Selling in Michigan

All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.

Raj S. Shergill (Broker)
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajsshergill@yahoo.com

Twenty-Fifth Year of Publication

ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 26, Issue 16; April 19, 2025

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਮੁੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਘਟੀਆਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਨੂੰ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਚੂਨਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਚੋਕਸੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ 'ਬੋਗਸ ਭਰਤੀ' ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸ਼ਿਅਦਾਤਰ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਕੀ ਹੋਣਗੇ? ਕੀ ਇਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਤੇ ਨੇਤਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਗੇ ਜਾਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾਉਣਗੇ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆਉਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਮਾਲਵਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਬਹੁਕੋਨੀ ਲੜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਖਬੀਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵੇਰਵਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਡੈਲੀਗੇਟਸ ਇਜਲਾਸ 'ਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਲੱਗਪਗ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੂਨਾ ਲਾ ਕੇ ਸਾਲ 2018 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਰਤਨ ਅਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਦੇ ਦਿੱਗਜ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਰਹੇ ਮੋਹਨ ਚੋਕਸੀ ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਐਂਟੀਗ੍ਰਾਫ਼ ਅਤੇ ਬਾਰਬਾਡੋਸ 'ਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਕਸੀ ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਚੋਕਸੀ ਦੀ ਹਰ ਗਤੀਵਿਧੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਬੈਲਜੀਅਮ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬੈਲਜੀਅਮ ਵਿਚਾਲੇ ਕਾਫੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹਵਾਲਗੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੋਕਸੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ

ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੀ ਫੈਡਰਲ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਆਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਚੋਕਸੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਚੋਕਸੀ ਬੈਲਜੀਅਮ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਸੀ। ਉਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਈਡੀ ਅਤੇ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚੋਕਸੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

ਘਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ
Buying or Selling Home?
Contact **PRADEEP SINGH**
COLDWELL BANKER REALTY

SCAN TO BEGIN YOUR HOME SEARCH
847-322-5832
ishowhomes@yahoo.com
1501 E Woodfield Rd Ste 113E, Schaumburg 60173

India Palace Restaurant And Banquet Hall
Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800

Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828
Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400
Royal, Indianapolis, 317-893-2633
Desi Bazar Grocery Store Restaurant, Ph: 317-888-2040
Desi Bazar Indianapolis, Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group

3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com

University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Bhaura Transport LLC
Noblesville, IN
ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

*ਵੈਲਿਡ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਏ ਲਾਈਸੈਂਸ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
*ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਮੇਤ ਮੀਲ .55 ਸੈਂਟ
*ਸਾਈਨ ਐਨ ਬੋਨਸ
*ਹਰ ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਘਰ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
*ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਮੀਲ 3000 ਤੋਂ 4000
*ਪ੍ਰੀ-ਪਾਸ, ਈ ਜੀ ਪਾਸ ਅਤੇ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
*ਇੰਡੀਆਨਾ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਲੋਡ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-0493

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ॥

You are cordially invited to the

ANNUAL SIKH DAY PARADE

MAY 17 2025

**LANRING
HAZOORI
RAGI JATHA**

**9:00am - 11:00 am
11:00am- 1:00pm
1:00pm - 3:00pm
3:00pm - 5:00pm**

**DHADHI BHAI
SUKHWINDER
SINGH ANMOL**

**Kirtan Hazoori Ragi
Dhadhi Jatha
Nagar Kirtan
Sabhyacharak Programme**

**Adado Riverfront Park, Grand Ave,
Downtown Lansing**

Guru ka Langar Atoot Vartega

**Balbir Singh
517-402-1811**

**Bakshish Singh
517-819-5865**

ਰਾਜਪਾਲ ਵਲੋਂ 'ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਗਵਾਉਣ 'ਤੇ ਹੰਗਾਮਾ

ਚੇਨਈ: ਮਦੁਰਾਈ ਦੇ ਬਿਰੂਪਰਨਕੁੰਦਰਮ 'ਚ ਸਥਿਤ ਤਿਆਗਰਾਜਾਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕੰਬਨ ਫੈਸਟੀਵਲ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ 'ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਆਰਐੱਨ ਰਵੀ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਰਵੀ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ 'ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਗਾਇਆ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 10 ਬਿੱਲਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਝਾਤ ਪਾਈ ਸੀ। ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜੇਐੱਮਐੱਚ ਹਸਨ ਮੌਲਾਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿੰਦਾਯੋਗ ਹੈ। ਉਹ ਆਰਐੱਸਐੱਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਵਾਂਗ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ.. ਉਹ ਆਰਐੱਸਐੱਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਾਸਟਰ ਬਣ ਗਏ

ਹਨ। ਰਾਜਪਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਿਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਰਵੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਝਾਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 10 ਬਿੱਲਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਮਨਮਾਨੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀਪੀਆਈ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਆਰ.ਮੁਥਰਾਸਨ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ

ਅਤੇ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਰਾਜਪਾਲ ਰਵੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਂਗ ਵਿਹਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਆਪਾਲਿਕਾ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਮੁਥਰਾਸਨ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੱਸਿਆ।

ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਰਾਣਾ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦਾ- ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਵਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੁੰਬਈ 'ਚ 26/11 ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾਤਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤਹੱਵਰ ਹੁਸੈਨ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਹਵਾਲਗੀ ਜ਼ਰੀਏ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਈਐੱਸਆਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤਾਇਬਾ ਤੇ ਹਰਕਤ-ਉਲ-ਜਿਹਾਦੀ ਇਸਲਾਮੀ (ਹੁਜੀ) ਵਰਗੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਤਹੱਵਰ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵੀਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ ਪੌਣੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਅੱਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਟੈਕਨੀਕਲ ਏਰੀਏ 'ਚ ਉਤਰਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਐੱਨਆਈਏ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਕਾਈ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਐੱਨਐੱਸਜੀ ਕਮਾਂਡੋ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ।

64 ਸਾਲਾ ਤਹੱਵਰ ਰਾਣਾ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਜਮਲ ਕਸਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਬਈ 26/11 ਹਮਲੇ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਐੱਨਆਈਏ ਦੀ ਟੀਮ ਐੱਨਐੱਸਜੀ ਕਮਾਂਡੋ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਘੇਰੇ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਐੱਨਆਈਏ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਪੁੱਜੀ। ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੀਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਕੋਰਟ 'ਚ ਐੱਨਆਈਏ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼

ਕਰ ਕੇ ਰਿਮਾਂਡ ਮੰਗਿਆ। ਰਿਮਾਂਡ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐੱਨਆਈਏ ਦੀ ਟੀਮ ਰਾਣਾ ਤੋਂ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਤੇ ਉਸ 'ਚ ਉਸਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਲੰਬੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਣਾ ਤੋਂ ਇਸ ਹਮਲੇ 'ਚ ਆਈਐੱਸਆਈ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤਾਇਬਾ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਐੱਨਆਈਏ ਨੇ ਇਕ

ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ, ਅਮਰੀਕੀ ਸਕਾਈ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਐੱਨਆਈਏ ਨੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹਵਾਲਗੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਐੱਨਐੱਸਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕੀਤਾ।

ਜੌੜਾਮਾਜਰਾ ਨੇ ਮੰਗੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸਮਾਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜਰਾ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਈ ਹੈ। ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 'ਚ ਕਿਹਾ, ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਬੋਲੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਤੇ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਇਆ। ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਤੋਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਓਧਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਧਿਆਪਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤਲਾ ਫੂਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਮੋਦੀ ਬਾਰੇ ਮਾਫ਼ੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕਨੁਈਆ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ

ਪਟਨਾ: ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਕਨੁਈਆ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟਨਾ ਦੇ ਕੋਟਵਾਲੀ ਥਾਣੇ 'ਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਦਾਨਿਸ਼ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਥਾਣੇ 'ਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਨੁਈਆ ਨੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਫ਼ੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗਲਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਸੀ।

13 ਵਿਆਹ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਦੁਲਹਨ ਕਾਬੂ

ਹਰਦੋਈ: ਬਾਬਾ ਵਿਆਹ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਕੁਆਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਕੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਾਉਂਦਾ, ਮਾਂ ਤੇ ਮਾਸੀ ਵਰ ਪੱਖ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਨਕਦੀ, ਹੱਥ ਲੱਗਦੀ, ਸਾਰੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਪੁਜਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 13 ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰਦੋਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਂਡੀ ਕਸਬੇ 'ਚ 14ਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਮਾਂ ਤੇ ਮਾਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੈ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Prajapat, Sikh girl Oct-95, 5' 3". Masters in Computers, working on H1-B Visa. Required equally qualified boy. Send biodata at Mob- +17324076683 and +91-78140-94986 or Email: bhagatsingh.91@gmail.com

15-18

Jatt Sikh family seeking a suitable match for their USA citizen girl 30, 5'5". Girl is working as a Dentist. Entire family is in the USA. Seeking a Doctor or engineer match from the USA. Jatt Sikh should be preferred. Please contact us at: 773-679-5664

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh family seeking a match for their Gursikh son, born in America. He is 22 years old, 6ft tall and wears a Turban. He did study in computer science and working as a Software Engineer. He has property both in America and India. Seeking a nice girl that enjoys family and lives in USA. He has no siblings. Please contact us at: 206-208-4064 or E-Mail at gursikhjatt@gmail.com

16-19

Jatt Sikh Family seeking bride for their son, 25, 6'1" Amritdhari. Currently on work permit in Surrey, Canada. Working as electrician apprentice. Brother well settled in USA. Please contact us at: 847-660-9644

16-19

ਜੱਟ ਸਿੱਖ 47, 5'10" ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਸ਼ਹਿਰੀ, ਖਾਨਦਾਨੀ, ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸਾਥ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ। ਵੱਡਾ ਭਰਾ USA ਸਿਟੀਜ਼ਨ। ਚਾਹਵਾਨ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 484-219-4922 ਜਾਂ ਈ-ਮੇਲ baljitrandhawa0001@gmail.com 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

14-17

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸਿੱਧੂ, ਉਮਰ 28 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'9", ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ, ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਵਿੱਚ ਜਾਰਜੀਆ ਯੀਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ ਕਰ ਰਹੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਵਿੱਚ ਦਸ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ, ਕੋਈ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਨਹੀਂ। ਚਾਹਵਾਨ ਵੂਟਸਐਪ ਨੰਬਰ (706) 206-2516 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ।

13-16

Jatt Sikh SF Bay Area family seeking bride for their USA born Son 24, 5'10". Our Son wears a turban and keeps his hair. He has a BS and MS in Computer Science and is well settled in his profession. Beyond education, girl must have a joint family-oriented mindset with good moral family values. Please Contact ph: 510 861 6491 or email: pgrrealty@gmail.com

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

UMA TRAVELS

2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ 'ਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਲਿਆ ਹਿੱਸਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੰਦਰੋਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕੀਤੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 2008 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਐਤਕੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਈ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ 5 ਅਪਰੈਲ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ

ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਹਲਕੀ ਗਰਮੀ ਵਾਲੇ ਮੌਸਮ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ

ਨੇ 700 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫੁੱਲ ਤੇ ਫਲਦਾਰ ਰੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਗੋਡੀ ਕਰ ਘਾਹ-ਫੂਸ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ, ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਅਖੰਡ-ਪਾਠ, ਸੁੱਖ ਆਸਣ,

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਪ੍ਰੀਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਭ ਕਮਰਿਆਂ, ਹਾਲ ਵਿਚ ਝਾੜ ਪੂੰਝ ਕਰ,

ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਅਨਮੋਲ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਨੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖੁਦ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਕਿਸਾਨੀ ਕੀਤੀ, ਕਰਵਾਈ, ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਜਗਤ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹਰ ਸਾਲ ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ ਵਲੋਂ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹੱਥੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਲ 2025 ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੇਵਾ ਹਿੰਦ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਚਾਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ 350 ਸਾਲਾ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਫੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ 10 ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਸੋਨੀ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਵਲੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਵਜੋਧ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬਣਾ ਸਮੂਹ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੁਰਾਂ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਕਾਰਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਫ਼ਾਈ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਆਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਬੀ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਜ਼ਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ, ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਮਾਨ, ਬੀਬੀ ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਲਾਲ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਹਰ ਕੋਨੇ 'ਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੇ ਔਜ਼ਾਰ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਮਗਰੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰਸੋਈ, ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਟੀ, ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੇ ਬਰਤਨਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੀ। ਕਾਰਸੇਵਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਸਭ ਖਿਤਕੀਆਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਚਮਕਾਏ। ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟੋਲੀਆਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਜਥੇਦਾਰ ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਭਾਈ ਅਟਵਾਲ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

- ਸ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀਆਂ:**
1. ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਅ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈ, ਹੋ ਰਹੀ, ਅਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਰਹੇ।
 2. ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।
 3. ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਤਰੱਕੀ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਸੁਝਾਅ ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹੋ।
 4. ਸੇਵਾ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵਰਤ ਕੇ, ਸਾਫ਼ ਕਰ ਓਸੇ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹਿਚਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।
 5. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।
 6. ਸਮੂਹ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਵਾਸਤੇ ਉਸਾਰੀ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖਿਤਕੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਫ਼ਾਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਣੀ ਦੀ ਜੇਰੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਜਾਲੇ ਉਤਾਰੇ, ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਭੋਜੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਪਾਵਰ ਵਾਸ਼ ਕਰ ਬਲੀਚ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਹੜੇ ਨੂੰ ਧੋਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 1050 ਡੀਅਰ ਐਵੇਨਿਊ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨਿਭਾਈ।

ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਸ. ਮੋਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਕਾਲਾ ਅਤੇ ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲਜੀ ਵੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਅੱਛਰ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਸੇਵਕਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਾਸਤੇ ਉਤ ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਮੇਜ਼ ਲਾ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ

ਕੁਰਸੀਆਂ, ਮੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕੀਤੀ। ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰਸੇਵਾ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਲਾਲਜੀ ਅਤੇ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਨਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਾਸ਼ਰੂਮਾਂ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੀ ਬੱਚਤ ਵਾਸਤੇ ਸੈਂਸਰ ਲਾਏ ਅਤੇ ਜੋੜਾ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਈਟ ਬੱਲਬ ਲਾਏ। ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਜ ਨੇ ਵੱਡੇ ਤਿੰਨ ਲਾਨਮੋਰਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਬਦਲ ਘਾਹ ਦੀ ਕਟਾਈ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਗੋਲਫ ਕਾਰਟ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੂੜਾਦਾਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਹੋੜਾ ਲਾਇਆ ਜੋ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕਾਂ 1050 ਡੀਅਰ ਐਵੇਨਿਊ ਦੀ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਕਾਰਸੇਵਾ ਦੇ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ 20 ਅਪਰੈਲ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9:30 ਜਾਣਗੇ। ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਅਨਹਦ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਗਰੋਂ ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। 20 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਹੀ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ

ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.
SINGH AUTO & HOME INSURANCE
Individual & Business Tax related Services

ਸੇਵਾਵਾਂ: *ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰੇਕ ਸੇਵਾ ਜਿਵੇਂ, ਟੈਕਸ ਫਾਈਲਿੰਗ, ਟੈਕਸ ਪਲਾਨਿੰਗ ਅਤੇ ਆਈਆਰਐਸ ਐਂਡਿਟ (ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨਸ) ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
 * ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Ph: 248-982-2036

Office Locations

Michigan:
 36167 Ford Rd. Westland, MI 48185

Minnesota:
 6043 Hudson Rd, Suite#399A
 Woodbury, Minnesota 55125

Email:
STS2021@SinghTaxServices.com;
www.SinghTaxServices.com

Mohan Singh MST
 IRS Enrolled agent,
 Insurance Agent-
 Casualty & Property
 Notary Public

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ

18ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ 'ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ'

26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2025 (ਸ਼ਨੀਵਾਰ)

FREE ENTRY

FREE FOOD

@WINGS EVENT CENTER

3600 VANRICK DRIVE, KALAMAZOO, MI 49001

Timing: 04:00PM TO MIDNIGHT

ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ
ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

• ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਖਾੜਾ • ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ • ਡਾਂਸ
• ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ • ਸਕਿੱਟ • ਬੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਓਪਨ ਡੀ.ਜੇ.

Chief Guest
DR ANIL KUMAR MD
Board of Governors
Wayne State University Detroit

Guest of Honor
MIKE DUGGAN
Mayor City of Detroit

Guest of Honor
HALEY STEVENS
Congresswoman

Be Ready For **GOOD TIME**

Design By: MINTAN DESIGNZ

PCS OF MICHIGAN EXECUTIVE COMMITTEE

ਗਾਇਕ ਗਿੱਤਾ ਜੈਲਦਾਰ, ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਜੀ ਸਿੱਧੂ
ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ
ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ।

RUSTY SEKHON
(Chairman)

LALI MANGAT
(President)

JASWINDER SINGH
(Vice President)

BOBBY CHEEMA
(Secretary)

MUKHTAR S KHEHRA
(Treasurer)

TARSEM SINGH
(Joint Treasurer)

AJAY GROVER
(Media Advisor)

RUBAL SOHI
(Media Advisor)

RAJ BAINS
(Media Advisor)

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ

								
ਰਾਜਬੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ	ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ	ਹਰਦੇਵ ਸਰਾਓ	ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ	ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ	ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ	ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ	ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
								
ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬੇਹੋਵਾਲ	ਗੁਰਮੀਤ ਗੋਗਰੀ	ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੱਥੇ	ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਰਵਾਲ	ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਜੱਸੀ ਧਾਮੀ	ਬਿੱਲੂ ਜੱਸੜ	ਸਵਾਤੀ ਰਾਠੋੜ

HARJAS

Best Choice Wholesaler
Grand Rapid Michigan
5701 Division Ave.
Wyoming MI 49548

You are invited with
your family to witness and enjoy
this colorful event.
Snacks and dinner will be provided.
Donors / Sponsors will be honored.

ਵਧਾਈਆਂ! ਵਧਾਈਆਂ! ਵਧਾਈਆਂ!

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਮੁੜ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ 'ਤੇ
ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ
ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ
ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ।

ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ
ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਾਣ-

ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ
ਲਈ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

ਅਮਰਜੀਤ ਢੀਂਡਸਾ

ਲਖਵੀਰ
ਢੀਂਡਸਾ

ਬੱਬੂ ਐਪਲਟਨ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਟਿੱਕਾ

ਜਿੰਦੀ ਖੰਗੂੜਾ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਚਾਹਲ

ਬਲਜੀਤ ਟਿਵਾਣਾ

ਹਨੀ ਖੰਗੂੜਾ

ਉੱਕਾਰ ਸਰੋਤਾ

ਸ਼ੇਰਾ ਖਾਂਬੜਾ

ਦੀਪਇੰਦਰ ਵਿਰਕ

ਮਨਦੀਪ ਮੰਨਾ

ਜੋਤੀ ਸਰੋਤਾ

ਸੋਨੂੰ ਸਰੋਤਾ

ਸੰਦੀਪ ਸਰੋਤਾ

ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਮਰਾ

ਜਗਜੀਤ ਨਾਹਲ

ਕਮਲਜੀਤ
ਘੁਮਾਣ

ਜੱਗੀ ਬਰਿਆਣਾ

ਗੋਲਡੀ ਲਾਲੀ

ਸੋਹਲ

ਜਤਿੰਦਰ ਦਿਓਲ

ਵਿੱਕੀ ਸ਼ੰਮੀਪੁਰ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ

ਸੰਨੀ ਟਿਵਾਣਾ

ਖੜਕ ਢਿੱਲੋਂ

ਸੁਖਵੀਰ ਉੱਪਲ

ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰਮ ਪੁਨੀਤ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੀ.ਸੀ.ਐੱਸ.), ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2025 ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ 2025 ਲਈ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰਮ ਪੁਨੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੀ.ਸੀ.ਐੱਸ. ਦੇ 2025 ਲਈ ਨਵੇਂ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ

ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੂਐਸ ਪੈਟੈਂਟ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਵਰਟ੍ਰੇਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਐਮੀਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀਆਂ, ਅਤੇ ਵਾਹਨ ਨਿਯੰਤਰਣ ਬਾਰੇ 10 ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਕਨੀਕੀ ਜਰਨਲ ਅਤੇ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀਅਰ-ਸਮੀਖਿਆ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬੈਚਲਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸਕਾਂਸਿਨ-ਮੈਡੀਸਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

ਡਾ. ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇੰਟਰਵੈਂਸ਼ਨਲ ਕਾਰਡੀਓਲੋਜਿਸਟ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਕਾਰਡੀਓਲੋਜਿਸਟਸ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਓਰੀਜਨ (AACIO) ਦੁਆਰਾ 2010 ਵਿੱਚ ਯੰਗ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਟਰ ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਵੀ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ

ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ (ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ, ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੀਸੀਐਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਮਰਥਿਤ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੱਥੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਗੁਣ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਲਈ ਜਨੂੰਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਉਹ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਚ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਟਾਈਲ ਦੇ ਭੰਗੜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੋਟਰਜ਼ (ਟਰੈਟਰਨ), ਵਿੱਚ ਪਾਵਰਟ੍ਰੇਨ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 25

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੀ.ਸੀ.ਐੱਸ.), ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬੋਰਡ।

ਐਸ.ਏ.ਈ. ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੈਵੀ ਡਿਊਟੀ ਚਾਰਜਿੰਗ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੱਥੇ ਸੋਹੀ ਨੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਉਥੇ ਕਈ ਇਨਾਮ, ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂਦੀ ਝੋਲੀ ਪਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ SAE Forest R. McFarland ਅਵਾਰਡ 2017 ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਹ SAE ਦੀ ਸਸਟੇਨੇਬਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੋ-ਚੇਅਰ, SAE ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਵਰੀਕਲ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕੌਂਸਲ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 2018 ਤੋਂ ਨਾਰਥ ਅਮੈਰੀਕਨ ਪਾਵਰਟ੍ਰੇਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਟੈਕਨੀਕਲ

ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੋਹੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ - ਪਤਨੀ ਤਨੂ ਮਾਂਗਟ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਮੋਹਕਮ ਅਤੇ ਖੇਮ - ਪੀਸੀਐਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੋਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੀਸੀਐੱਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਰਪਿਤ ਟੀਮ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।" "ਸਾਡਾ ਅਗਲਾ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ, ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਕੋਪਰਨਿਕਸ ਸੈਂਟਰ 5216 ਡਬਲਯੂ. ਲਾਰੈਂਸ ਐਵੇਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹਾਂ।" ਡਾ. ਪਰਮ ਪੁਨੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 2025 ਲਈ ਪੀਸੀਐਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ

ਆਪਣੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਯਾਦਵਿੰਦਰਾ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਮੈਡੀਕਲ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨਲ ਮੈਡੀਸਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰਡੀਓਲੋਜਿਸਟ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵੈਂਸ਼ਨਲ ਕਾਰਡੀਓਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਚੀਫ ਰੈਜੀਡੈਂਟ ਅਤੇ ਚੀਫ ਕਾਰਡੀਓਲੋਜੀ ਫੈਲੋ ਵਜੋਂ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਵੱਕਾਰੀ ਅਲਫਾ ਓਮੇਗਾ ਅਲਫਾ ਮੈਡੀਕਲ ਆਨਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੀਅਰ-ਸਮੀਖਿਆ ਲੇਖ ਅਤੇ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ

ਡਾ. ਪਰਮ ਪੁਨੀਤ ਸਿੰਘ (ਚੇਅਰਮੈਨ)

ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2022 ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਖੁਦ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੀਸੀਐਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ, ਜੋ ਵੀ ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗਾ।" ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੀਸੀਐਸ ਇੱਕ ਨਾਨ ਪ੍ਰੋਫਿਟ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਗਰੇਜਰ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਗਰੇਜਰ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਖੇ 12 ਅਪਰੈਲ ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ

ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪਵਾਈ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਿੰਦਰ

ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ

ਸਮਰਪਿਤ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਟੇਟਾਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਆਇਓਵਾ ਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਅਫੇਅਰ ਸੈਂਟਰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀਸੀ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ. ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੀ

ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ), ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਗਰੀਨਵੁੱਡ ਇੰਡੀਆਨਾ) ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਉਪਰੰਤ ਡਾਕਟਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ

ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਭੋਜੀ ਗਈ ਵਧਾਈ ਤੇ ਫਤਿਹ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾਮਜੂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਟੀਵੀ 84 ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਗਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
-ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at
317-620-4100
www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans

Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859
balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

847-359-0746

ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਟੈਰਿਫ਼ ਨੀਤੀ ਸਦਕਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਹੇਗੀ, ਉਹ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਬਦਲ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ?

ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਡਾਕਟਰ ਭਰਤ ਬੁਨਬੁਨਵਾਲਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਟੈਰਿਫ਼ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਵਿਸ਼ਵ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਟਰੰਪ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਟਰੰਪ ਇਸ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਕੋਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਵੋਟਨ ਠਹਿਰਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ 2023 ਵਿਚਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ 500 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 3500 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਸੱਤ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਰਜ਼ਾ 5.6 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ (ਲੱਖ ਕਰੋੜ) ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 33.2 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਪਗ ਛੇ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਇਸੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਕਿਰਤੀ ਦਾ ਔਸਤ ਵੋਟਨ 335 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 375 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਹਫ਼ਤਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ 12 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ।

ਟਰੰਪ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਵੋਟਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਰਜ਼ਾ ਘਟੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਨੀ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਦੁਆਰਾ ਦਰਾਮਦ ਕਰ ਯਾਨੀ ਟੈਰਿਫ਼ ਵਧਾਉਣ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਰਾਮਦਸ਼ੁਦਾ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ 20,000 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਦਰਾਮਦ ਕਰ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 25,000 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਵਿਕੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਪਰਿਵਾਰ, 20,000 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਕਾਰ ਖਰੀਦਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਉਸੇ ਕਾਰ ਨੂੰ 25,000 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਝਿਜਕੇਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਖਪਤ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਮੰਦੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਪੀ ਮੋਰਗਨ ਬੈਂਕ ਨੇ ਮੰਦੀ ਦਾ 60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਦਰਾਮਦਸ਼ੁਦਾ ਕਾਰ ਮਹਿੰਗੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਤ ਕਾਰ ਸਸਤੀ ਪੈਣ ਲੱਗੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਔਦਾਜ਼ਾ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧੇਗਾ।

ਮੰਨ ਲਓ 20,000 ਡਾਲਰ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ 1,000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਾਰਟ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਦੁਆਰਾ ਦਰਾਮਦ ਕਰ ਵਧਾਉਣ ਕਾਰਨ ਇਹ

ਪਾਰਟ ਹੁਣ 1,300 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਦਰਾਮਦਸ਼ੁਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰ ਦਾ ਵਿਕਰੀ ਮੁੱਲ 20,000 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 20,300 ਡਾਲਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਦਰਾਮਦਸ਼ੁਦਾ ਕਾਰ 25,000 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟਸ 'ਤੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਦਰਾਮਦ ਕਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਅਮਰੀਕੀ ਉਦਮੀਆਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 300 ਡਾਲਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ

ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਸੰਕਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਬਰਾਮਦਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉੱਥੇ ਦੇ ਉਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੀ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦਮੀ ਦੂਜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਟਿਓਟਾ ਦਾ ਟਰੱਕ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ

ਨਿਰਮਾਤਾ ਟਰੱਕਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣਗੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਣ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਕਿਰਤ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਧੇਗਾ। ਇਸ ਚੱਕ-ਬੱਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਆਵੇਗੀ ਪਰ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੂਲ

ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟੈਰਿਫ਼ ਵਧਾਉਣ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਣ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਵੋਟਨ ਵੀ ਵਧਣਗੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਇੰਪੋਰਟ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਵਧੇਗੀ। ਘਰੇਲੂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਵਧੇਗਾ। ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕਾਰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ 'ਤੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਦੀ ਨੀਤੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਲਈ ਜੋਖਮ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੀਨ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਬਰਾਮਦਾਂ 'ਤੇ ਮੋਟਾ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾ ਕੇ 'ਜੈਸੇ ਕੋ ਤੈਸਾ' ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਰਗਰ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਟੈਰਿਫ਼ 'ਤੇ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਫ਼ਾਇਦਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਵੈਸੇ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਬਰਾਮਦਾਂ 'ਤੇ ਵੱਧ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 'ਟੈਰਿਫ਼ ਕਿੰਗ' ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਟੈਰਿਫ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਬੋਨੂੰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਾਂ-ਪੱਖੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 1,000 ਡਾਲਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕਲਪੁਰਜ਼ੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਉਦਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਰਾਮਦਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਤਕਾਲ ਕੁਝ ਗਿਰਾਵਟ ਆਵੇਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਵਧੇਗਾ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਰੀਕੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਲਿਆ ਜਾਇਜ਼ਾ

ਸਿੰਚਾਈਤੰਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੀਕੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਲਾਈਫ ਲਾਈਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੀਕੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ ਤੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਫੀਡਰ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਪਾਣੀ

ਮੱਧੂ: ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹਰੀਕੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ ਪੁੱਜੇ। ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਹਲਕਾ ਗੁਰੂਹਰਸਹਾਏ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਸੋਚੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੰਚਾਈ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖਾਵਤ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸੰਗਮ ਹਰੀਕੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਫੀਡਰ ਨਹਿਰ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਲ ਸਰੋਤ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰੀਕੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ ਤੋਂ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਫੀਡਰ ਨਹਿਰ ਨੂੰ ਛੱਡੇ ਜਾਂਦੇ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਅੱਜ ਹਰੀਕੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ ਦਾ ਦੌਰਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਪੀਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਸਿੰਚਾਈ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਰਸਾਇਣਕ ਪਾਣੀ ਹਰੀਕੇ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ ਤੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਫੀਡਰ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

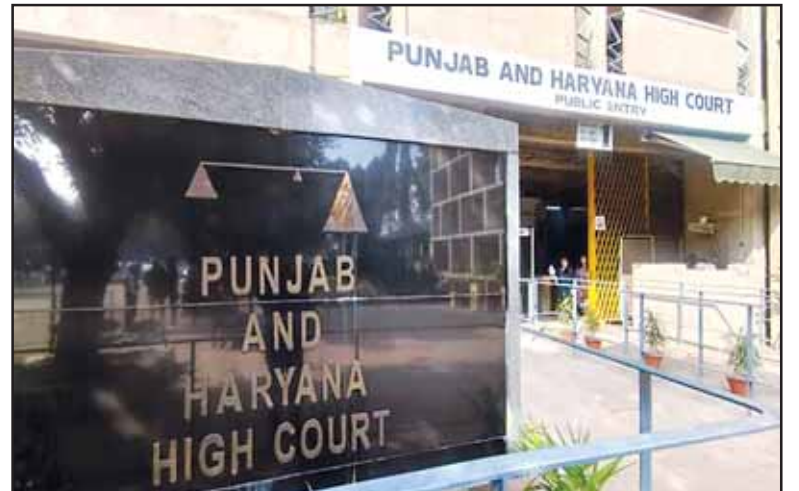
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਪਾਅ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੀ ਆਤ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਨੈਤਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੈਕਸ ਰੈਕਟ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਠੋਸ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਨੀਤੀ ਘੜਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਸੂਮ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਸਾਜ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਮਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਰੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋਈਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਾਜ ਸੈਂਟਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਮਸਾਜ ਸੈਂਟਰਾਂ 'ਚ ਸੈਕਸ ਰੈਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਰੈਕਟ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਾਫ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਮਸਾਜ ਸੈਂਟਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਕਈ ਲੜਕੀਆਂ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰਧਾਮ ਨਾਨਕਸਰ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਿਆਸ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸੰਗਮ ਹਰੀਕੇ ਝੀਲ ਕਿਨਾਰੇ ਮਨਮੋਹਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰਧਾਮ ਨਾਨਕਸਰ ਹਰੀਕੇ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ। ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਾਬਾ ਮਾਧੋ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਪਾਅ ਸੈਂਟਰਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ

ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਕਲਦੀਪ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਢਾਂਚਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਸਪਾਅ ਜਾਂ ਮਸਾਜ ਸੈਂਟਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ-ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। -ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਪਾਅ ਸੈਂਟਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੈਰੋਪਿਸਟ ਕੌਲ ਵੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਸ ਜੈਂਡਰ ਮਸਾਜ ਦੀ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਔਰਤਾਂ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਤੇ ਮਰਦ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਸਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਪਰ ਪੂਰੇ

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਂ ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸਪਾਅ ਸੈਂਟਰਾਂ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਨੈਤਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਸਪਾਅ ਸੈਂਟਰਾਂ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਕਈ ਹੋਟਲ ਵੀ ਸਪਾਅ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ 'ਚ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਹੋਟਲਾਂ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਮਸਾਜ ਦੀ ਆਤ 'ਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੋਟਲਾਂ 'ਚ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਫੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਹੋਟਲ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਧੰਦਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਹੋਟਲ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਧੰਦਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

19 ਅਪਰੈਲ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

2027 ਵਲ ਵਧਦਾ ਪੰਜਾਬ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਲਈ ਵੰਗਾਰਾਂ ਭਾਵੇਂ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਇਕਦਮ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੌਕੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਪੰਥਕ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵੀ ਅਜੇਹੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿਚ 2027 ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ‘ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਜੇਕਰ ‘ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਯੁੱਧ’ ਅਤੇ ‘ਸਿੱਖਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ’ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ‘ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਨੇ 2027 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸਫ਼ਰਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਪਰ ਤੋਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਉੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਥ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਡੇਰੀ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਰਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਲ 2027 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਹੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਡੇਰੀ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੱਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਤਤਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਆਰੰਭੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਡੇਰੀ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ 2 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ 2027 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਰਗਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਲਾਮਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜੋ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਆਰੰਭੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਸਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ

ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣਾ 2027 ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕੜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਲਈ ਪਰ ਤੋਲਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਕ ਸੁਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਲਗਾਤਾਰ ਰੜਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭੁਪੇਸ਼ ਬਘੇਲ ਨੇ ਹਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਸਾਲ 2027 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਤਦੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜੇਕਰ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ‘ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ‘ਤੇ ਵੀ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਦੇ ਘਰ ਉਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਉਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ ਕਈ ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਲ ਪਲ ਬਦਲ ਰਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਾ ਅਮਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ‘ਤੇ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨਗੇ, ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀਕਬੀਨੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣਨਗੇ, ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਆਪਸੀ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡੋਲੇ ਹੋਏ ਸੂਬੇ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੀ ਚੰਗੇ ਸਿੱਟੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਰੋਈ ਰੂਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਦੀ!

‘ਦੋ ਦਸੰਬਰ’ ਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ‘ਹੁਕਮਨਾਮੇ’ ਮੱਥਾ ਲਾ ਕੇ ਬਣ ਗਏ ‘ਹੈਵਾਨ’ ਯਾਰੋ। ਤਿੰਨ ਤਖ਼ਤਾਂ ‘ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ‘ਹੁਕਮ’ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਹੀ ਕਰ ‘ਤੇ ‘ਕੁਰਬਾਨ’ ਯਾਰੋ। ਧਨ-ਧੌਂਸ ਦੇ ਕਾਰੇ ਕਰ ‘ਕਪਟ’ ਵਾਲੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ‘ਪ੍ਰਵਾਨ’ ਯਾਰੋ। ਦਿਸਦਾ ਜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ‘ਹੰਕਾਰਿਆਂ’ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਯਾਰੋ। ਕਾਹਲੀ ਭਰਤੀ ਤੇ ‘ਕਾਗਜ਼ੀ’ ਕਾਰਵਾਈ ਚਮਚੇ ਕੜਕਿਆਂ ਕਰਤਾ ਐਲਾਨ ਯਾਰੋ। ਰੂਹ ‘ਕੁਰਲਾ’ ਰਹੀ ਹੋਊ ‘ਸਮੁੰਦਰੀ’ ਦੀ ਬਣਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਆਕੀ ‘ਭਰਦਾਨ’ ਯਾਰੋ।

ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜਾਬਰ ਰਵੱਈਆ

ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਚਾਉਕੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਿੱਢੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਰਮਿਆਨ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮਸਲੇ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇਗੇ ਚਿੱਟੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹ ਗਈ। ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਾਇਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ‘ਆਪ’ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕ

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਫੋਨ: 98885-44001

ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਸਰਕਾਰ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨੰਗੀ ਚਿੱਟੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਉਤਰੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ-ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਲੂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਵੱਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਆਪ’ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਚਾਉਕੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਠਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ, ਖਨੌਰੀ ਬਾਰਡਰ ਉਪਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪੱਕੇ ਮੋਰਚੇ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਅਸਫ਼ਲ ਬਨਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਨੀਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਦੂਜਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ‘ਆਪ’ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਪਈ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਬਰ ‘ਤੇ ਉਤਰ ਆਈ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਬਰ ਨੀਤੀ ਅੱਗੇ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਬਣੀ ਕਿ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ 26 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਚਾਉਕੇ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਕੇ ਖਦੇੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਭਰਾਤਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਫਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਅੱਗੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। 5 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਚਾਉਕੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਰਕਰ ਬਾਣਾ ਸਦਰ ਰਾਮਪੁਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਬਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ‘ਤੇ ਆਈਆਂ ਮਹਿਲਾ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਹਰਿੰਦਰ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਪਿੰਥੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਹਿਲਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੁਲਿਸ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕੀ ਬਲਕਿ ਹਰਿੰਦਰ ਬਿੰਦੂ, ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਪਿੰਥੇ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਬਾਣੇ

ਅੰਦਰ ਤਸੱਦਦ ਕਰਦਿਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਈ ਕਿ 13 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਬੱਚੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਿਸਾਨ ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ 10 ਅਪਰੈਲ ਦੀ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤਹਿਤ ਰਿਹਾਅ ਹੋਈਆਂ ਮਹਿਲਾ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਹਰਿੰਦਰ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਪਿੰਥੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 11 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਬਾਲਿਆਂਵਾਲੀ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਰੁੱਕਾ ਭੇਜਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਨਹੀਂ

ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ‘ਚ ਦਾਖਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਲਾ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ, ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਬਠਿੰਡਾ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉੱਥੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਇਕੱਲੇ ਚਾਉਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕੰਡੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੀਜੇ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੀਡੀਅਮ ‘ਚ ਮੁਫ਼ਤ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 25 ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟਨਰ (ਪੀਪੀਪੀ) ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਖੋਲ੍ਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ 70:30 ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਵ 30 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦਾ 70 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮਾਰਗ ‘ਤੇ ਪੈਦੀਆਂ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮੁਫ਼ਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਮਨੋਰਥ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਸੀ। ‘ਸੱਤਾ’ ਨੇੜਲੀਆਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ‘ਤੇ ਕਮਾਏ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਕੂਲ ਅੱਜ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਞੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ‘ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ.ਬੀ.ਐੱਸ.ਈ. ਮਾਧਿਅਮ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2020-2021 ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਸੀ.ਬੀ.ਐੱਸ.ਈ.) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ‘ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ (ਪੀ.ਐੱਸ.ਈ.ਬੀ.) ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ ਕਿ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟਾਂ ਤਾਂ ਮੋਟੇ ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ‘ਲਾਵਾਰਸ’ ਛੱਡ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀਲਿਆਂ-ਵਸੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ‘ਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਬੁੱਕਣਖਾਨ ਵਾਲਾ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ‘ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਕਾਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੁਸਾਇਟੀ’ ਬਣਾ ਕੇ ਚਲਾਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ

ਖੋਲ੍ਹੇ ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਉਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਤਣਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਆਰਥਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਟਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਇਹ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਪਰ ਬਣੇ ‘ਆਦਰਸ਼’ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 70 ਫ਼ੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਣਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਉੱਪਰ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਪੱਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ (ਪੀ.ਈ.ਡੀ.ਬੀ.) ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਸਟਾਫ਼ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹੋ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖਰਚੇ ਸਰਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸਟਾਫ਼ ਯੋਗਤਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ?

ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇਕਪਾਸਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਚਾਉਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ਬਲਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੀ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਸਕੇਰੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜਨਵਰੀ 2025 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਮਹਿੰਜ 90 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 41 ਪੁਲਿਸ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੱਡੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦਰਜਨਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਉੱਪਰ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਇਕਜੁੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ‘ਸੱਤਾ’ ਧਿਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮਾਰਚ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਨੌਰੀ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਕਜੁੱਟ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਾਬਰ ਕੁਹਾੜਾ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖੈਰ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 12 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਰਾਮਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਅਤੇ ਰੈਲੀ ਉਪਰੰਤ ਰਾਮਪੁਰੇ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ‘ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਰੋਹ ਭਰਪੂਰ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਲੇ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚਾਉਕੇ ਸਕੂਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਸਣੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ‘ਤੇ ਜ਼ਬਰ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲੀਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਸਣੇ ਸਭਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ‘ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਚਾਉਕੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਆਪਹੁਦਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰੇਗਾ।

ਬਸਤਰ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਗਤੀ ਬਸਤਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਦਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ 31 ਮਾਰਚ 2026 ਤੱਕ ਨਕਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੀ ਜੋਸ਼-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ 'ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ' 'ਚ 'ਢੇਰ ਕਰਨ' ਵਾਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਈ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭੁੱਲਦਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਫਰਮਾਇਆ— 'ਨਕਸਲੀ ਭਰਾਵੇ, ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦਿਓ ਅਤੇ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਮੁੱਖਧਾਰਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਓ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੋ। ਕਿਸੇ ਨਕਸਲੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬਸ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦਿਓ ਅਤੇ ਮੁੱਖਧਾਰਾ 'ਚ ਆ ਜਾਓ।' ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਸਤਰ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਜ਼ੋਰ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ 'ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ' ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨ/ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਪੂਰੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਵਾ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ 2026 'ਚ 'ਨਕਸਲ-ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ' ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਨਕਸਲੀਆਂ/ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ 'ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ' ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਅਖਬਾਰ 'ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ' ਦੀ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: 'ਨਕਸਲ-ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ: ਲਾਲ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਲਾਭਿਆਂ ਵੱਲ, ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਲੜਾਈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 31 ਮਾਰਚ 2026 ਤੱਕ ਨਕਸਲਵਾਦ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ...।' ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, 'ਮੁਕੰਮਲ ਸਫ਼ਾਈ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ' ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂ 'ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ' ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ? ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਦਰ-ਮੁਕਾਮਾਂ ਉਪਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਹਿੱਸੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨੱਚਣ ਵਾਲੇ ਕੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ? ਜੇ ਕੋਈ ਰਾਜ 'ਆਪਣਿਆਂ' ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੌਣ ਮੰਨ ਲਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ 'ਆਪਣੇ' ਹਨ!

ਇਸ ਢੋਂਗੀ ਬਿਆਨ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਕਾਰਨ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਦਬਾਅ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ 2024 'ਚ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਗਾਰ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੀ ਦੇਸ਼-ਬਾਹਰ 'ਚੋਂ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ 2024 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੇਢ ਸੌ ਔਰਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ 150 ਫਿਕਰਮੰਦ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। 'ਦੀ ਹਿੰਦੂ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ

ਬਸਤਰ ਦੇ ਜੰਗਲ-ਪਹਾੜ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ 'ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ' ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤਜਰਬੇ ਕੀ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਉੱਪਰ ਮੁੜ-ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ? ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਫੈਲੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਬੇਗਾਨਗੀ ਅਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਆਧਾਰ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।— ਸੰਪਾਦਕ

ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ, 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਗਾਰ' ਨਾਲ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ-ਉਤੀਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਕੂਮਤ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮਜ਼ਬੂਤ ਗਤੀ ਵਿਚ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਦਬਾਅ ਮੁੜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਦੇ ਕੈਂਪ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ, ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਟਾਵਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੱਥੇ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾ ਕੇ, ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਅਤੇ ਭਰਮਾਉ ਸਕੀਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ 'ਚ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਨਤਕ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਾਬਕਾ 'ਨਕਸਲੀਆਂ' ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕਾਡਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਕੇ ਹਕੂਮਤ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੜਾਕੂ ਤਾਕਤ ਉੱਪਰ ਭਾਰੂ ਹੋਣ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਕੂਮਤ ਦਾਅਵੇ ਤਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਤਾਕਤ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ, ਲੱਗਭੱਗ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਨਿਹੱਥੇ ਸਧਾਰਨ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੋਟਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜਨ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੰਗਲੀ-ਪਹਾੜੀ ਪੱਟੀਆਂ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਕੂਮਤ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਕਾਡਰਾਂ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ।

ਭਗਵਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ 'ਮੁੱਖਧਾਰਾ' ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਭਰਮ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਮਨਸ਼ੇ ਹੋਰ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੰਮਲ ਸਫ਼ਾਇਆ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਹੀ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਰਾਹਤ ਲੈਣ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖਾਤਰ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ/ਹਮਦਰਦ ਅਨਸਰਾਂ ਯਾਨੀ 'ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਕਸਲੀਆਂ' ਕੋਲੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਦੋ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਹਰ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜੁੱਟੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੈ-ਦੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਨਕਸਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਚੱਲ ਰਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ 'ਮੁਕਾਬਲੇ' ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ

ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, 2002 ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ 2004 'ਚ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਾਲ ਤਤਕਾਲੀ ਆਪਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲਿਆ। ਗੁਪਤਵਾਸ ਆਗੂ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਗੱਲਬਾਤ ਮੁੱਕਦੇ ਸਾਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਆਪਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਹਿਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਬੇਸਿੱਟਾ ਰਹੀ। ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨਕਸਲੀ ਫ਼ਵਦ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁੜ-ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੰਗ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 'ਜੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?'

ਫਿਰ 2010 'ਚ ਉਥੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਸੁਧਾਰਕ ਸਵਾਮੀ ਅਗਨੀਵੇਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਾਲ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਯੂਪੀਏ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅਤੇ 2011 'ਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ-ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਖ਼ੁਡੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂਆਂ ਚੇਰੂਕੁਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਉਰਫ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ਨਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ 'ਮੁਕਾਬਲੇ' 'ਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਕਾਰਨ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸਵਾਮੀ ਅਗਨੀਵੇਸ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਜਾਂਚ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੰਗੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਵੀ 24 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਮੇਟੀ' ਨੇ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਕਾ. ਅਭੈ ਨੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਹਿਤ 'ਚ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਉਸਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਹਾਂਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਮਾਓਵਾਦੀ ਐਵੇਂ ਹੀ 'ਯੁੱਧਬੰਦੀ' ਵਰਗੇ ਲਕਬ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਭੇਜ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦੇਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਹ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਸੈਂਕੜੇ

ਮਾਓਵਾਦੀ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੱਖਾਂ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ (ਨੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਜਵਾਨ) ਅਤੇ ਹਰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉੱਪਰ ਕੈਂਪ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿਉਂ ਪਈ? ਬਸਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਐਨਾ ਸੰਘਣਾ ਫ਼ੌਜੀਕਰਨ ਕੀ ਸਿਰਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ?

ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਛੇੜੇ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2009 'ਚ ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ-ਚਿਦੰਬਰਮ ਵੀ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗਰੀਨ ਹਿੱਟ' ਤੋਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਦਾਦ 'ਚ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਲਸ਼ਕਰ ਧਾੜਵੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਾਂਗ ਕਤਲੇਆਮ, ਵੱਢਣ, ਲੁੱਟਮਾਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਯੁੱਧ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਮੁੱਕਰ ਜਾਣਾ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਸੌਖਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਛਾਪਮਾਰ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਪਰ ਨੰਗੇ ਅਨਿਆਂ, ਧੌਂਕੇ-ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਘੋਰ ਨਾਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਵਧਾਰ-ਪਸਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੱਕ-ਜਤਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਸਟੇਟ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਤਾਕਤ ਝੋਕਣ ਲਈ ਬਹਾਨੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਜਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬੇਦਰੇਗ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਯਾਨੀ ਕਥਿਤ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰੈਣ-ਬਸੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਕੂਮਤੀ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨੀ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪੱਛੜੇ ਹੋਏ ਜੰਗਲੀ-ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 'ਨਵ-ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ' ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ 'ਯੁੱਧਨੀਤਕ' ਇਲਾਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੌਂਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਦੀ ਮੋਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ, ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਲਈ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਫ਼ੌਜੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨਾ ਬੇਹੱਦ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ

ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ 'ਮੁਲਕ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ' ਹੈ। ਇਸੇ ਝੂਠੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਭਰਮਾਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੇ ਬਸਤਰ ਤੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਦੇਣਾ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰਆਦਿਵਾਸੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਥੇ ਹਮਲਾ ਅਜੇ ਬਸਤਰ ਜਿੰਨਾ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਲੜਾਈ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਬਦੇਸ਼ੀ-ਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦਾ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੰਮਲ ਯੁੱਧ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧੱਸੀਆਂ ਖੁਦ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਦਿਵਾਸੀ ਤੇ ਹੋਰ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਕੇ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਲਕ 'ਚ ਲੰਘਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਗ਼ੌਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚਾ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਲਾਣਾ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ 'ਮੁੱਖਧਾਰਾ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੌਂਕਿਆ ਅਤੇ ਦਹਿ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਟੇਟ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਲੈਣ ਲਈ 'ਇਤਹਾਪਸੰਦ' ਬਣੇ, ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਇਸੇ 'ਮੁੱਖਧਾਰਾ' ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਵੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਅਤੇ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਉਸ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਿਤੈਸ਼ੀ 'ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ' ਉੱਪਰ ਮੁੜ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਐਨੇ ਵਿਆਪਕ ਫ਼ੌਜੀਕਰਨ ਤੇ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਓਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ' ਐਲਾਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਭਾਵੇਂ ਮਾਰਚ 2026 ਤੱਕ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਹ 'ਜਿੱਤ' ਵਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦਰਅਸਲ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰਬਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਆਰਥਕ ਮਾਡਲ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੌਂਕੇ ਲੁੱਟੇ-ਪੁੱਟੇ ਲੋਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸਟੇਟ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਨਕਸਲਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਾਬਕਾ ਆਹਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ 2018 'ਚ ਹੀ ਇਹ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 'ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਕ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਓਦੋਂ ਤੱਕ (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਰ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਲਿਖਣਾ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।'

Punjabi Cultural Society of Chicago

Celebrating 31 Years of Community Service

To Celebrate Vaisakhi PCS Presents...

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ 2025!

Rangla Punjab

Enjoy a colorful family style evening full of excitement featuring Bhangra, Gidha, Dances, Bolian, Punjabi Songs, Skits and much more!!

Saturday, April 26, 2025
6:00 PM - 11:00 PM

Copernicus Center
5216 W Lawrence Ave
Chicago, IL 60630

Win Raffle

PRIZES!

Chief Guest

\$125 (VIP Seats with Dinner)

\$65 (Preferred Seats), \$40 (General Seating)

- Assigned Seats for all
- Limited Free Parking
- Children Under 5 yr Free (Need to be in Lap)

Sponsors & Advertisements Encouraged

Please email: info@PCSchicago.org or call: (847) 359-5PCS

Scan me!

More Information at:

<https://www.pcschicago.org>

Punjabi Cultural Society of Chicago

(847) 359-5PCS or (847) 359-5727

P. O. BOX 1244, PALATINE, IL. 60078

E-mail: info@pcschicago.org

Dr. Devesh Ranjan

School Chair- ME at GT
Incoming Engg. Dean
UW - Madison

PCS is a non-profit 501 (c)(3) organization promoting Punjabi culture, language, Performing Arts, education, good citizenship, healthy life style and sports.

PCS Board of Directors 2025

Dr. Param Singh
(Chairman)

Navtej S. Sohi
(President)

Bikram Singh Sohi
(Vice President)

Gurlal S. Bhattal
(Executive Secretary)

Parmjot S. Parmar
(Finance Director)

Gurpreet Sidhu
(Asst. Finance & IT Director)

Jigerdeep Singh Dhillon
(Asst. Executive secretary)

Paramvir Kaur
(Youth Director)

Tejveer S. Soodan
(Inter Community Director)

Amitpaul Singh
(Sports Director)

Manjeet S. Bhalla
(Past President)

Dr. Vikram Gill
(Past Chairman)

PCS Board of Governors

Rajinder S. Mago
Mohinderjit S. Saini

Harwinder Paul S. Lail

Bhinder S. Pamma

Jasbir S. Palia

Balwinder S. Girn

Amarjit K. Atwal

Vick Singh

PCS Board of Advisors

Bhupinder S. Dhaliwal

Parvinder Singh Nanua

Gurmit S. Dhillon

Surinder Palia

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ), ਸ਼ਿਕਾਗੋ

Rangla Punjab Sponsors

											
Darshan Singh Dhalwal	Dr. Bhopinder Singh Saini	Narinder S. Grewal MD	Dr. Harjinder S. Khaira	Gulzar S Multani	Dr. Vikram Singh Gill	Sukhmel Atwal	Nick Balwinder	Kevindeep Atwal	Jagmohan S. Begowal	Avtar Singh Bhaura	Dr. Amrik Singh Sohi
											
Jaidev S. Bhattal	Jaskaran Dhalwal	Balvinder S. Cheema	Dr. Shivam Patel	Jasdeep Saran	Parminder S. Goldi	Sarwan S. Tiwana	Jasbir Suga	Amritpal S. Mangat	Harbhajan S Kalyanpur	Paul Khalil	Amrik Singh
											
Lucky Sahota	Harkewal Singh Lally	Lakhbir S. Sandhu	Rajinder Dayal	Harpatap Chahal	Monil Shah	Iqbal Singh Saini	Jagjit Singh Dhindsa	Ronnie Singh	Jassi Dhalwal	Manjit S. Dhanoa	Dr. Gagandeep S. Grover
											
Parbhdeep S. Nanua	Pinky Saini	Dr. Amrit Virk	Dalvir Kaur Parmar	Jaspal Midha	Davinder S. Rangi	Swaran Singh Sekhon	Pali Dhalwal	Ranbir Singh Dhalwal	Jairam S. Kahlon	Dr. Hargurmukhpal Singh	PS Mann

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Club, Chicago

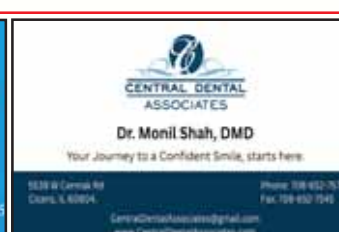
													
Baljit Tiwana	Jaswinder Gill	Deepinder Virk	Honey Khangura	Kamaljit Ghuman	Jindi Khangura	Jinder Benipal	Onkar S Sahota	Pindi Chhina	Goldy Lally	Harjinder Samra	Manjit Singh	Manmohan S. Bhathal	Navjot Singh

Sher-E-Punjab Sports Club, Chicago (Midwest)

											
Lakhwinder Singh	Jasroop Singh	Amritpal Mangat	Amritpal Gill	Deepa Bandesha	Gurdev S. Gill	S. Parminder S. Walia	Amardev S. Bandesha	S. Balwinder Chatha	Darshan Pamma	Amarjit Bandesha	Manjinder Singh

Punjab Sports Club, Chicago

											
Santokh S. Ghuman	Lucky Sahota	Ajaib S. Lakhan	Happy Heer	Dr. Harjinder Khaira	Narinder S. Sran	Jaskaran Dhalwal	Rajinder Dayal	Harwinder Billa	Hardeep Gill	Parminder Saimbi	Jaspal Midha

ਦਰਸ਼ਨ ਘਾਟੂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ

ਮੋਹਾਲੀ ਸੰਨੀ ਇਨਕਲੇਵ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀ.ਵੀ ਸੀਰੀਅਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ 'ਐਮ.ਐਚ.ਵਨ', ਜਲੰਧਰ ਦਰਦਰਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ ਚੈਨਲ ਤੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਚੈਨਲ ਆਦਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਜੀ ਨਾਲ "ਜੁਗਨੂੰ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੈ", ਕਾਟੋ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ, ਦਾ ਗੁੱਟ ਕਮੇਡੀ ਸੋਅ, ਕੋਰਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ, ਕਰੋਜੀ ਬਾਣਾਂ, ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਦਲੀ ਪੈੜਾਂ ਆਦਿ ਹਨ।

ਦਾ ਪਾਣੀ', ਮਾਮੇ ਹੀਰ ਦੇ 2' ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਹੈ, ਹਮਰੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਕੈਰਮ ਬੋਰਡ, ਟੋਪ ਰਿਕਾਰਡਰ, ਵੈੱਬਸੀਰੀਜ਼ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ ਬਲਦੀ ਅੱਖ, ਤੀਵੀਆਂ, ਸੱਕ ਤੇ ਸੁਈ, ਬੰਡਾਂ ਵੈਲੀ ਤੇ ਕੋਹਲੀ ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵੈੱਬਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ 10 ਕਿਸ਼ਤਾਂ 'ਦਰਸ਼ਨ ਘਾਟੂ ਜੀ' ਖੁਦ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਵੈੱਬਸੀਰੀਜ਼ 'ਇਕ ਰਮਾਇਣ ਹੋਰ', ਰੂਮ ਨੰਬਰ 302, 'ਉਜੜੇ ਖੂਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ' ਆਦਿ ਬਾਕਮਾਲ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਅ ਦਰ ਪੜ੍ਹਾਅ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਵਧੇ ਅਤੇ ਕਈ ਦਿਗਜ ਅਦਾਕਾਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ "ਮਿੱਥੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਨੀ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਸਾਊ ਮੁੰਡੇ, ਯੋਧਾ, ਡਾਕੂਆਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ 2, ਬਸੰਤ ਕੌਰ, ਗੋਲਗੱਪੇ, ਉੱਲੂ ਦੇ ਪੱਠੇ" ਤੇ ਟੋਪ ਰਿਕਾਰਡਰ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਹਿੰਦੀ ਸੀਰੀਅਲ 'ਕਰਾਇਮ ਪੈਟਰੋਲ', ਸਾਵਧਾਨ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਉਮੀਓ ਕਾ ਡੇਰਾ' ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਚੰਗੇ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚਾਇਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਕਰਾਇਮ ਵੈੱਬਸੀਰੀਜ਼ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਚਰਚਿਤ ਅਦਾਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਘਾਟੂ ਜੀ ਦਾ ਬੇਟਾ "ਸਾਹਿਲਵੀਰ"

ਕੈਰਮ ਬੋਰਡ ਲਘੂ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਬਾਲ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਵੈੱਬਸੀਰੀਜ਼ ਟੁੰਮਾਂ, ਤੇਜਾ ਨਗੋਰੀ, ਪਰਛਾਵੇ ਤੇ ਅਣਖ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਸਾਨ ਬਣੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਘੂ ਫਿਲਮ 'ਝਨਾਅ

ਚਰਚਿਤ ਅਦਾਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਘਾਟੂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਾਣਮੱਤੀਆਂ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਸਿਨੇਮਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਮੈ

ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਦਰਦੀ ਫਰੀਦਕੋਟ

ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਦਾਕਾਰੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ, ਪਾਲੀਵੁੱਡ ਤੇ ਟਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਅਧਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਚਰਚਿਤ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ 'ਦਰਸ਼ਨ ਘਾਟੂ', ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਦੇ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿੰਡ ਬੋਹਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਸ ਦਾ ਆਸ਼ੀਆਨਾ

ਸੁਰ ਸਮਰਾਟ ਸਹਿਗਲ

ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਕੇ. ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਦਾ ਜਨਮ 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1916 ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂਅ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਸਹਿਗਲ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਮਲੀਲਾ ਵਿਚ ਉਹ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੋਲ ਵੀ ਅਦਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅੰਦਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਵੀ ਕੁਰਬਲ-ਕੁਰਬਲ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸੋਹਣਾ-ਸੁਨੱਖਾ ਮੁੱਛ ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਨਿਭਾਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੰਮੂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸ਼ੌਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਬੰਬੇ (ਹੁਣ ਮੁੰਬਈ) ਪੁੱਜ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਹੀਰੋ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾਲ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਰਸਤਾ ਫੜਿਆ।

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ ਟਾਈਪ ਰਾਈਟਰਾਂ ਦੇ ਸੇਲਜਮੈਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਰਿਹਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਲੱਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਕ ਤੜਫ ਜਿਹੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਇੱਕ ਬੇਚੈਨੀ ਜਿਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਰੱਖਦੀ। ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਟੈਲੈਂਟ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਨਾਇਕ ਵੀ ਮੌਕੇ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਪਿੱਠਵਰਤੀ ਗਾਇਕੀ ਲਈ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। 1933 ਵਿਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਯਹੂਦੀ ਲੜਕੀ' ਤੇ 1934 ਵਿਚ ਆਈ 'ਚੰਡੀਦਾਸ' (ਬੰਬੇ ਟਾਕੀਜ਼) ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਖੂਬ ਨਿਖਾਰਿਆ-ਸੰਵਾਰਿਆ। 1935 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ, ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸੀ-ਆਸ਼ਾ ਰਾਧੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ, 'ਦੁਲਾਰੀ' ਤੇ

'ਬੀਵੀ...'। ਪਰ 1935 ਵਿਚ ਸ਼ਰਤ ਚੰਦਰ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਤੇ ਬਣੀ ਫਿਲਮ ਦੇਵਦਾਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਵੀ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਹਿਗਲ ਦੀ ਦੇਵਦਾਸ-ਨੁਮਾ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਵੀ ਖੂਬ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ। ਗਜ਼ਲ ਵਿਚ ਸਹਿਗਲ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾ

ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਗੀਤ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਕਲਕੱਤਾ ਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਪੂਰੇ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਖਾਸਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ। ਹਿੰਦੀ 'ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ

ਵੀ ਗਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਹ ਦੁਰ ਨਾ 'ਰਿਹਾ। ਇਥੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ' (1940) ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਰਾਹਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ। ਲਗਾਨ (1941), ਦੁਸ਼ਮਣ, ਪਰਵਾਨਾ (1947) ਵੀ

ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਪਕੜਿਆ, ਲੇਕਿਨ 'ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਾਲਿਬ' ਵੀ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ-'ਮਾਈ ਸਿਸਟਰ', 'ਸਟਰੀਟ ਸਿੰਗਰ' ਤੇ 'ਤਾਨਸੇਨ' (1943)। ਕਲਾਸੀਕਲ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਸਹਿਗਲ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਰੋਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਅੱਜ ਦੇ ਕੁਝ ਬਾਰੀਕਬੀਨ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ, ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ 'ਚਾਂਦਨੀ ਰਾਤ ਅੱਧਰ ਤਾਰੇ ਖਿਲ੍ਹੇ ਹੈ', 'ਦੇ ਨੈਣਾ ਮਤਵਾਲੇ', 'ਐ ਕਾਤਿਬ-ਏ-ਤਕਦੀਰ ਮੁਝੇ ਇਤਨਾ ਬੜਾ ਦੇ', 'ਮੈਂ ਕਯਾ ਜਾਨੂੰ ਕਯਾ ਜਾਦੂ ਹੈ', 'ਇਕ ਬੰਗਲਾ ਬਨੇ ਨਿਆਰਾ', 'ਸੋ ਜਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ', 'ਤੜਫ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਰੈਣ', 'ਟੂਟ ਗਏ', 'ਸਭ ਸਪਨੇ ਮੇਰੇ ਟੂਟ ਗਏ', 'ਦੀਆ ਜਲਾਓ ਜਗਮਗ', 'ਐ ਦਿਲੇ ਬੇਕਾਰਾ ਝੂਮ', 'ਜੋ ਬੀਤ ਚੁਕੀ ਸੋ ਬੀਤ ਚੁਕੀ', 'ਗਮ ਦੀਏ ਮੁਸਤਕਬਿਲ ਐਸਾ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ ਦਿਲ', 'ਹਾਏ ਹਾਏ ਯੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਜ਼ਮਾਨਾ', 'ਜਬ ਦਿਲ ਹੀ ਟੂਟ ਗਯਾ, ਤੋਂ ਹਮ ਜੀ ਕੇ ਕਯਾ ਕਰੇਗੇ'।

ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਕੁੱਲ 142 ਗੀਤ ਗਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 28 ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਅਤੇ 7 ਬੰਗਾਲੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ। 43 ਕੁ ਗੈਰ-ਫਿਲਮੀ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭੱਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਮੀਰਾ ਬਾਈ ਦੇ ਭਜਨਾਂ ਨਾਲ ਖਾਸ ਲਗਾਓ ਸੀ। ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਕੇਸ਼ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਸਨ। ਮੁਕੇਸ਼ ਤੇ ਰਫੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਕੁਝ ਇਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ 'ਯਹਾਂ ਬਦਲਾ ਬੇਵਫਾਈ ਕੇ ਸਿਵਾ ਕਯਾ ਹੈ' (ਰਫੀ) ਅਤੇ 'ਦਿਲ ਜਲਤਾ ਹੈ ਤੋਂ ਜਲਨੇ ਦੇ (ਮੁਕੇਸ਼)। ਫਿਲਮੀ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਸਹਿਗਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਰਸੀਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੇ. ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਵਫਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਮਹਿਜ਼ 42 ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ 18 ਜਨਵਰੀ, 1947 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 26 ਅਪਰੈਲ 2025 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-687

ਰੁੱਤ ਫਿਰੀ ਕੁੰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ, ਕਰ ਗਈਆਂ ਪਰਵਾਸ।
ਸੁੰਨੇ ਸੁੰਨੇ ਸਾਗਰ ਤੱਟ ਦਿਸਦੇ, ਕੌਣ ਬੰਨ੍ਹਾਏ ਪਰਵਾਸ।
ਰੱਬ ਆਸਰੇ ਬੱਚੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਮਨ ਮੁੜਨ ਦੀ ਆਸ।
ਪਰ ਨਦੀ ਨਾਮ ਸੰਯੋਗੀ ਮੇਲੇ, ਚਿੱਤ ਚਰਨ ਭਰਵਾਸ।
ਐਸੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ਰਹਿੰਦੇ ਵਤਨ ਉਦਾਸ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-685

ਬੇਬੇ ਸਾਡੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵਰਗੀ
ਲੈਪ-ਟਾਪ ਵਿਚ ਐਸੀ ਖੁੱਭੀ
ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਇਹ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਜੜਗੀ।
ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ ਰੱਖਿਆ
ਨਵੀਂ ਉਮਰ ਲਈ ਵੱਡਾ ਚੈਲੰਜ
ਏਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਰਗੀ।
-ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ
ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)

ਵੇਖੋ ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ,
ਕੀ ਚੱਜ ਕੁੱਚ ਜਿਸ ਸਿਖਾਏ।
ਚਰਖੀ ਤੰਦਾਂ ਸਨ ਜੋ ਪਾਉਂਦੇ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਮੋਬਾਈਲ ਫਤਾਏ।
ਚੱਕੀ ਪੀਹਣੀ ਉੱਖਲੀ ਮੂਲ੍ਹੇ,
ਸਭ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੋਏ ਪਰਾਏ।
ਇਕ ਹੱਥ ਖੁੰਡੀ, ਦੂਜੇ ਮੋਬਾਈਲ;
ਐਨਕ ਡਿੱਗ ਡਿੱਗ ਜਾਏ।

ਫੇਸਬੁੱਕ ਬਸ ਐਕਸ ਦਾ ਚਸਕਾ,
ਹੋਰ ਕੰਮ ਨਾ ਕੋਈ ਆਏ।
ਪੜ੍ਹਨਾ ਗੁੜ੍ਹਨਾ ਭੁੱਲਿਆ ਸਾਰਾ,
ਗੁਗਲ ਹੀ ਕੰਮ ਚਲਾਏ।
ਲੈਂਡ ਨਾ ਰਹੀ ਪਹਾੜੇ ਰੱਟਣੇ,
ਹਿਸਾਬ ਈ ਮੋਬਾਈਲ ਪੜ੍ਹਾਏ।
ਏ ਆਈ ਦਾ ਨਵਾਂ ਪੁਆਤਾ,
'ਨਾਕਾਮ' ਸੁਣ ਸੁਣ ਘਬਰਾਏ।
-ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'
+1 864 318 5500

ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
ਬੰਦਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਿੱਖਦਾ ਜਾਵੇ।
ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ ਲੈਪਟਾਪ ਚਲਾ ਰਹੀ
ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਦੌੜਾਵੇ।
ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਕੇ
ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਵੇ।
ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ
ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਾਵੇ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਫੋਨ: 98784-69639

ਮਨ ਜੀਤੋ ਜਗ ਜੀਤ
ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਜੇ ਹੋਵੇ
ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼
ਤੰਦਰੁਸਤੀ, ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਸੋਚ
ਬੁੱਢੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਦੇਣ
ਸਭ ਕੁਝ ਡਿਜੀਟਲ ਹੋ ਗਿਆ
ਦੇਖ ਬੁੱਢੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ
ਪੋਤੇ ਵੀ ਗਏ ਸ਼ਰਮਾ
ਹੈਰਾਨ ਕਿ ਕਿੰਜ ਚਲਾ ਰਹੀ ਲੈਪਟੋਪ
ਯਾਦਾਂ 'ਚ ਰੱਖਣ ਲਈ
ਬੱਚਿਆਂ ਖਿੱਚ ਲਈ ਤਸਵੀਰ।
-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੇਸਾਭ

ਜੀਵਨਪਤ੍ਰੀ; ਚੰਦਨ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਤੇ ਇਕ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ

ਚੰਦਨ ਵਾਕਿਆ ਈ ਚੰਦਨ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵਾਰਤਿਕ 'ਚੋਂ' ਚੰਦਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਵਾਕ ਚੰਦਨਵਾਤੀ ਦੀ ਸੈਰ ਵਰਗਾ ਲੁਣਫ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੱਲ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕੇ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਕਦੋਂ, ਕਿਉਂ, ਕਿਸਨੇ ਚੰਦਨ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਲੱਗਿਆ, ਚੰਦਨ ਲੇਖਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸਦੀ ਕਿਤਾਬ ਜੀਵਨਪਤ੍ਰੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਸਰਗਰਮੀ ਫੜਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸੱਠਵਿਆਂ-ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਲ ਤੇ ਫਿਰ ਕੇਸਰੀ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਈ ਚੰਦਨ ਤੇ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਵਰਨਗੇ; ਆਪਣੇ ਬੌਧਿਕ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਚਸਮੇ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਭਾਂਜਵਾਦੀ, ਸੋਧਵਾਦੀ, ਸੱਜਪਿਛਾਖਤ ਤੇ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਵਰਗੇ

ਸਰਬਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 98141-23338

ਲਕਬ ਵਰਤਣਗੇ। ਕਈ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕਈਆਂ ਦੇ ਜਖਮ ਉਚੋੜੇਗੀ ਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਮਲੂਮ ਲਾਏਗੀ। ਸਹਿਮਤੀ, ਅਸਹਿਮਤੀ ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਹੈ ਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਸਮਾਜ 'ਚ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾ ਸਹਿਜ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੀ ਨਿੱਘਰ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੱਤ ਹੈ।

ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਚੰਦਨ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੀਵਨਪਤ੍ਰੀ ਦਾ ਜਿਆਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਖਰਲੇ ਹਾਕਿਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਓ, ਬਾਬਾ ਬੁਝਾ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕ, ਗੰਧਰਵ ਸੇਨ, ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਵਰਗੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਹੈ। ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ 'ਜਲਾਵਤਨੀ' ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਪਾਸ਼, ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ, ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਂਸ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾਮੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਜਿਕਰ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਦੇ ਕਤਲ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਅੰਦਰ ਪਈ ਖੋਹ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਇਕ ਅਧਿਆਇ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਇਹ ਉਸਦਾ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕੰਮਲ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜਾਂ ਅਧੂਰਾ, ਨਿਰੋਲ ਜਾਂ ਮਿਲਾਵਟੀ; ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕ, ਬੁਧੀਜੀਵੀ, ਆਲੋਚਕ, ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਜਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਲੋਕ ਕਰਨਗੇ। ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਪਾਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਚੰਦਨ ਸੁਹਿਰਦ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਬੇਬਾਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ, ਜੋ ਬਹੁਭਾਤੀ ਤੇ ਬਹੁਪਰਤੀ ਸੀ, ਦਾ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਚ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ। ਚੰਦਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਚੰਦਨ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਖਿੱਚਦਾ ਜਾਂ ਕਹੇ ਲੰਮਕਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਸਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਸਦੀ ਵਾਰਤਕ ਨੂੰ ਖੇਤਾ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਜ਼ਹੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਵਰਾਜ਼ਬੀਰ (ਲੇਖਕ, ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਪਾਦਕ) ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਨਕਸਲਵਾਦ ਤਾਂ ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦਾ ਰੋਗ ਸੀ। ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਮੁਲਕਾਂ, ਕੌਮ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਅਟੱਲਤਾ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ

ਸ਼ਬਦ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਗ਼ਦਰ, ਕਿਰਤੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਨਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ-ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਰੰਗ ਲਿਆਉਣਾ ਈ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਗੱਡੀ ਨੱਸ ਕੇ ਫੜ੍ਹ ਲਈ। ਪਤਾ ਨਾ ਸੀ ਕੇ ਇੰਜਣ ਦਾ ਡਰੈਵਰ ਤੇ ਗਾਰਡ ਮਨੋਰੋਗੀ ਹੈ। ਕਲਮ ਮੇਰਾ ਹਥਿਆਰ ਸੀ...।

ਮੈਂ ਪਰਚੇ ਕੱਢੇ; ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਾਪੀਆਂ। ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ; ਬਾਹਰ ਵੀ, ਜੇਲ ਜਾ ਕੇ ਵੀ। ਪਰ ਆਪ ਕਦੇ ਚੱਕ-ਲੈ, ਚੱਕ-ਲੈ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ। ਮੇਰੇ ਬੰਬ ਵਾਲੇ ਝੋਲੇ 'ਚ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੰਦਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਣੇ ਹਨ...ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰੋਗ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਇਕੱਲ ਬੜੀ ਘਾਤਕ ਹੈ। ਲੰਦਨ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮਾਰਕਸ ਆਪ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਇਸ ਵਿਜੇਗ (ਏਲੀਏਨੋਸਨ) ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।'

ਅੱਜ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਲੱਗਦੀ ਐ?

ਚੰਦਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ: ਕੂੜਾ ਛਪੀ ਜਾਂਦੈ। ਹਾਂਸ (ਸੁਰਜੀਤ) ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਘੜਿਆ: ਸ਼ਬਦਰੋਗ। ਇਸ ਕੂੜੇ ਬਾਰੇ ਸਿਹਰੇ ਸਿਖਿਆ ਵਾਂਙ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਫਿੱਟ ਆਉਂਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ: ਅਖੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸਿਮਰਤੀ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਵਰਲਡ ਪੌਧਰ 'ਤੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ; ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਯਾਨਰ ਤੋਤਦੀ ਹੈ; ਮਾਨਵੀ ਅਵਚੇਤਨ, ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਡਾਈਮ ਦਾ ਮਲਟੀਪਲ ਮੈਟਾਫਰੀ ਪਾਠ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਐਸਾ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਕੁਸਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਅਜੋਕੀ ਕਵਿਤਾ 'ਚੋਂ' ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਅਲੋਪ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੰਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਅਗਾਂਹ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੀ ਨਕਲ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਜਸਵੰਤ ਦੀਦ, ਅੰਬਰੀਸ਼ ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸੁਖ ਲੇਖਾ।

ਚੰਦਨ ਨੇ ਰਾਣੀ-ਤੱਤ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਟਿਪਣੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜਸਬੀਰ ਮੰਡ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ- 'ਬੋਲ ਮਰਦਾਨਿਆ', 'ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਯਾਦਾਂ' ਤੇ 'ਆਖਰੀ ਬਾਬੇ' - 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ 'ਬੌਧਿਕ' ਵਰਗ ਦੀ ਸਿਮਰਤੀ ਨੂੰ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ।

ਕਾਮਰੇਡਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੇਚਾ ਪਾ ਲੈਣਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਰਖਤਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਬਚਪਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪਿਆਕਤ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗਿਲਾਸ 'ਚੋਂ ਉਗਲ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੂੰਦ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਗਿਲਾਸ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਚੋਂ' ਉਪਜਿਆ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਜੰਮੀ ਦਾ ਗਾਇਆ ਗੀਤ ਹੁਣੇ ਹੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਹ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਅਟੱਲਤਾ ਤੇ ਅਡੋਲਤਾ ਨੂੰ ਬੜੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ: 'ਜਿੱਥੇ ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਜਾਪੁ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਵੇਰੇ,

ਮਿਟੀ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਬਖੇਰੇ, ਰੰਗ ਰਹਿਰਾਸ ਵਾਲਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਾਮ 'ਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਸਦਾ ਹੈ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ।'

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਸਾਡੀ ਸਿਮਰਤੀ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੜਾ ਹੋਣਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸੱਤਰਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਚੜ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਲਾਲ ਰੰਗ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਤੇ ਕਿਉਂ ਕੇਸਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਇਹ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਸੀਂ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ' ਕੇਸਰੀ ਭਾ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਲਾਲ ਫਰੇਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਫਿਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦੇ- ਉਤਰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ, ਰਹਿਣੇ ਨੇ ਪਰ ਇਸ 'ਚੋਂ' ਧਰਮ ਕਦੇ ਵੀ ਮਨਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਾਮ, ਕਿਰਤ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣ ਨੂੰ ਵਡਿਆਇਆ ਗਿਆ

ਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਇਸਦੀ ਰੂਹ 'ਚ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

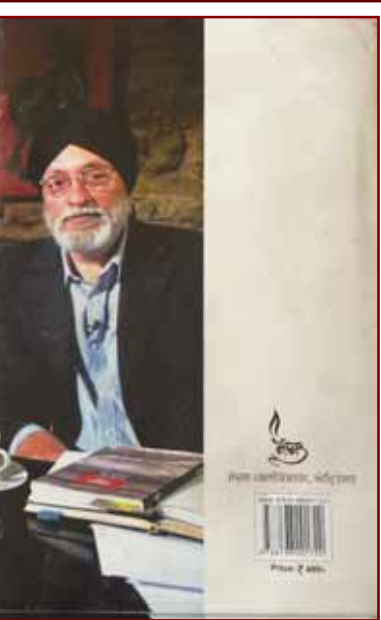
ਚੰਦਨ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਧਰਮ ਅਫੀਮ ਹੈ' ਵਾਲੀ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਇਕੋ ਸਤਰ ਬਿਨਾ ਸਮਝੇ ਰਗੜ-ਰਗੜ ਕੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰੱਬ ਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਵੈਰ ਸਹੇਤ ਲਿਆ। (ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਪੂਰ ਕੇ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ) ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਅੱਖਤੀ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਧਰਮ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਵਾਧੂ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਸਤਾਲਿਨਸ਼ਾਹੀ ਵੇਲੇ ਰੂਸ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਗਿਰਜੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਮਾਓਵਾਦੀ ਤਿੱਬਤ ਵਿਚ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੋਧੀ ਮੰਦਿਰ ਢਾਹ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਸਵਰਾਜ਼ਬੀਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਬਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚੰਦਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: 'ਸਾਰਾ ਕਾਮਰੇਡੀ ਸਾਹਿਤ ਇਸ ਗਲੋਂ ਅਵੇਸਲਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁਖ ਸੋਮੇ ਹਨ: ਲੋਕਬਾਣੀ, ਸੂਫੀਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ। ਸੋਧੇ (ਸੰਤ ਸਿੰਘ) ਲੋਕਬਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿਮਨ ਸਾਹਿਤ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਨਾਬ ਪਾਸ਼ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ 'ਸੂਫ਼ੋ ਰਹੱਸਵਾਦ' ਆਂਹਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸੂਫੀਬਾਣੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸਾਂ ਕਿਤੇ ਪਾਸੇ ਰਖੀ ਛੱਡੀ ਸੀ। ਚੰਦਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਜੁਗਰਾਫੀਆ ਹੈ...। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਜੀਆਘਾਤੀ, ਪੰਜਾਬਘਾਤੀ, ਪੰਥਘਾਤੀ, ਆਤਮਘਾਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ।' ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਗਿਆਸੂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਿਤਨੇਮੀ ਨਹੀਂ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਪਾਠ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਚਨਹਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਲੱਭਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੇ ਬੜੇ ਸੌਖੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਨੇ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਬੜਾ ਆਸਰਾ ਹੈ।'

ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਚੰਦਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜੀ ਵਾਂਙ ਚਲੀ ਤੇ ਫਿਰ ਠੁਸ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਇਕ ਸੌ ਸਾਥੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੜ੍ਹ-ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤੇ; ਏਨੇ-ਕੁ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਾਣੀ ਦਿਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਮਾਅਰਕੇਬਾਜੀ ਵੈਗਰਾ ਦੇ ਕਿਤਾਬੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਸੱਚੇ ਹੋ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜੋ ਸਮਾਜਵਾਦ ਸਫੀਨਾ ਹੀ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੀ ਤਾਰ ਸਕਣਗੀਆਂ?'

ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਚੰਦਨ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅੰਗਮਈ ਪਰ ਅਰਥ ਭਰਭੂਰ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦਾ ਹੈ: 'ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਢਾਡੀਆਂ ਵਾਂਙੂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਹਕੂਮਤੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਸਟੋ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ ਕਿ ਬੰਗਾਲੇ ਪੰਜਾਬ

'ਚ ਧੂਹ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਸੀ? ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਿਹੜੀ

ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਇਹ ਮਾਰਨ ਤੁਰੇ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਮ ਤਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਸਨਅਤੀ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਭਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਦਾ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋ-ਮਦਾਰ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਜੱਟ ਹੀ ਰਹੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਜੇ ਤਕ ਕਿਤਿਓਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜੱਟ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਲੱਗਿਆ? ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਜਿਹਨੇ ਜੱਟ ਕੋਲੋਂ ਜਮੀਨ ਖੋਹਣੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦਾ ਰੱਬ ਵੀ।'

ਉਹ ਅਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾਈ ਇਹ ਲਹਿਰ ਨਾ ਮਾਰਕਸੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਲੈਨਿਨੀ। ਇਹ ਰੂਸ ਦੀ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਚਲੀ ਦਰਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨਰੋਦਿਨਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਚਰਬਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਡੰਗਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੇ ਸਾਹਿਤ-ਪਿਤਾਮਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸਰਈਏ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ 'ਸੋਵੀਅਤ ਸਮਾਜਿਕ-ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਧੂੜੂ ਤੇ ਰੰਧਾਵਾ ਅਮਰੀਕੀ ਏਜੇਂਟ ਸੀ। ਰੰਧਾਵਾ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਦੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਟ੍ਰਸਟ' ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਿਆ, ਨੂੰ ਨਕਸਲੀਆਂ 'ਤੇ ਬਚਾਉਣ 'ਚ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਹਲਵਾਰਵੀ ਬਾਅਦ 'ਚ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਿਆ।

ਆਪਣੇ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਚੰਦਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ: '1968 ਦਾ ਸਾਲ ਸੀ। ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਜੰਗ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਅਨੇਕ ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਚਲ ਪਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਉਤਾਵਲੇ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਐਸਾ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਲਹਿਰ ਧੂਹ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦੀ। ਮੈਂ ਸਿਆਸੀ ਨਹੀਂ; ਸਾਹਤਿਕ ਜੀਵ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਰਲਣਾ ਜਰੂਰੀ ਸੀ। ਚਾਰੂ ਮਜ਼ਮਦਾਰ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਸੰਨ 1975 ਦਾ ਸਾਹਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।'

ਚੰਦਨ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ (ਚਾਰੂ) ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 1975 'ਚ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਖੈਰ ਇਨਕਲਾਬ ਤਾਂ ਕੀ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਹੀ ਖੱਖੜੀਆਂ-ਕਰੇਲੇ ਹੋ ਗਈ। ਏਨੇ ਧੜੇ ਬਣ ਗਏ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਈ। ਕੁਝ ਰੂਸ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਤੇ ਕੁਝ ਚੀਨ ਦੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ

ਬਾਅਦ ਭਾਣਾ ਇਹ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਰੂਸ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਮੋਤੀ ਗੱਡੀ ਸੀ, ਵਿਚ ਵੀ ਲੈਨਿਨ ਵਰਗੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਬੁਤਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਬੇਅਦਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਖੌਤੀ ਸਮਾਜਵਾਦ 'ਤੇ ਤੰਗ ਆਏ ਜਨ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਾਰਕਸੀ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਗਾ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ। ਚੀਨ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਜਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਤੂਫਾਨ ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮਜਦੂਰਾਂ, ਕਾਮਿਆਂ ਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਗੌਰਵਮਈ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੂਫਾਨ ਇਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਨੱਬੇਵਿਆਂ 'ਚ ਆਇਆ ਤੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਗਿਆ। ਵਿਵਸਥਾ ਭਾਵੇਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਜੇ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਖੈਰ-ਖੁਆਹ ਅਜੇ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਭੇਸ 'ਚ ਪਸਰਿਆ ਨਵਪੂੰਜੀਵਾਦ ਇਸਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦਾ।

ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਚੰਦਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ: ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹਿਟਮੈਨ ਲੀਡਰ ਨੇ ਨਕੋਦਰ ਵਿਚ ਨਹੱਕਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਸ਼ ਘਰੋਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਬਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਪਾਸ਼ 'ਤੇ ਕਤਲ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਾਹਿਤ ਛਾਪਣ ਦੀ ਦਫ਼ਾ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਨਿਕਲ ਗਏ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਇਸਤਿਹਾਰੀ ਮੁਲਜ਼ਮ (ਪੀ.ਓ.) ਵਾਲਾ ਇਨਾਮ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋਏ ਚੰਦਨ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਖੰਨਵੀ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ 'ਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਚੰਦਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ (ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੈਗਜ਼ੀਨ) ਕੱਢਦਾ ਸੀ। ਖੰਨਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਹਾਂਸ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ 'ਲਕੀਰ' ਪਰਚਾ ਕੱਢਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਚੰਦਨ ਨੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਹਵਾ ਛਪਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ।

ਚੰਦਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉੱਚ ਦੁਲੰਮਤੋਂ ਕਬਾਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ' ਦਾ ਪਰੂਫ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਸਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਚੌਕੀ 'ਚ ਬੰਦ ਰਿਹਾ। ਉਸਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੇਢ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਖੋਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਉਹਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਦਾ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਚੰਦਨ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਲੇ-ਦੁਵਾਲੇ ਰੂਹਾਨੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਬਖੇਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੱਗਦੈ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਤੀ ਦਰਦੀਲੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਗੋਰਕੀ ਦੀ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਖਿਆ: ਜੇਲ੍ਹਖਾਨੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਤੇ ਰਿਸ਼ਦੇ ਘਾਓ ਹਨ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ 'ਤੇ ਅਨੂਰੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਏਕਾਂਤ ਕੈਦ 'ਤੇ ਮਾਤੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਮਨ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ...ਏਕਾਂਤ ਕੈਦ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਹਿਕਣ ਜੋਗਾ ਹੀ ਛੱਡਦੀ ਹੈ। ਏਨਾ ਜ਼ਬਰ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨਸਲ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਆਪਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਚੰਦਨ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਇਕ ਪੂਰਾ ਅਧਿਆਇ 'ਕੰਧਾਂ' ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਰੁਣਾਮਈ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ: 'ਮੇਰੀ ਰਿਹਾਈ 13 ਅਗਸਤ 1973 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਐਂ ਲੱਗਿਆ, ਜਿਦਾਂ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਮਈ 1980 ਜਰਮਨੀ ਆਉਣ ਤੱਕ ਸਤ ਸਾਲ ਔਖੇ ਨਿਕਲੇ ਸੀ।

ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਕਈ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਖੁਲਾਸੇ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਲਾਈਨ ਬੇਮਤਲਬੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਪੜ੍ਹਾਅ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ ਵੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਤੋਂ 'ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਪੁੰਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਕਫ਼ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਨ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਸੂਲ ਮੁਹੰਮਦ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਹਦੀਸ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਦੀਨਾ ਵਿਚ ਖਜ਼ੂਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਝੁੰਡ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਸਲਾਮ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜਵੰਦਾਂ, ਧਾਰਮਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਅਦਾਰਾ ਬਣਦਾ ਗਿਆ। ਨੌਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਉਮਰ ਇਬਨ ਅਲ-ਖੱਤਾਬ ਨੇ ਖੈਬਰ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਵਕਫ਼ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਖਰਾਇਤੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨਸੂਰਾ ਸੀ। ਉਸਮਾਨੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵਕਫ਼ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਇਸਲਾਮੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਅੰਗ ਬਣ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੇ ਪੈਰ ਜਮਾ ਲਏ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਬੋਰਡ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਕਫ਼ ਵਿਚ ਕਬਿਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਨੋਨੀਤ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਵਕਫ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸੋਧਾਂ ਕਾਰਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਕਫ਼ ਸੰਪਤੀਆਂ ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਲੋਚਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ, ਵਕਫ਼ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਕੁਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੋਣ ਲੱਗੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮੁਦਾਇ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਘਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਆਦਿ ਵਿਚ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਤ ਨੂੰ ਖੁਬ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੇਹੱਦ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਕਫ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਦਾਰਾ ਇਸਲਾਮ

ਵਕਫ਼ ਦੀ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ

ਦੀ ਅਸਮਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਹੋਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਧਾਰਮਕ ਧਰੁਵੀਕਰਣ ਕਰਕੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਚਲੇ ਵਕਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਪਾਈਏ। ਇਹ ਜਮਾਂਦਰੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਫਾਰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਹ ਲਫਜ਼ ਅਰਬੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੱਖਰੀ ਮੂਲ 'ਵਾ-ਕਾਫ਼-ਫੇ' ਤੋਂ ਵਿਉਤਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੜੋ ਹੋਣ, ਰੋਕਣ, ਬੰਦਣ, ਅਟਕਣ, ਠਹਿਰਨ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਨਾਂਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੜੋ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋਇਆ: ਖੜਨ, ਰੋਕਣ; ਉਡੀਕਣ, ਇੰਤਜ਼ਾਰ; ਵਿਰਾਮ; ਉਤਾਵਲਾ ਹੋਣ, ਤਤਪਰ ਹੋਣ; ਸਮਝਣ; ਦਾਨ ਦੀ ਵਸੀਅਤ, ਧਰਮਾਰਥ ਦਾਨ ਅਤੇ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੰਪਤੀ; ਸ਼ਾਂਤੀ, ਦ੍ਰਿੜਤਾ; ਸਥਿਰਤਾ। ਤਰਕ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭਾਵ ਖੜਾ ਹੋਣ ਦਾ ਹੈ। ਖੜਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰੁਕਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ 'ਖੜਾ ਜਾ ਜ਼ਰਾ' ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਆਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਬੋਝੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਉਡੀਕਣ ਦਾ ਭਾਵ ਵੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੁੱਦੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਅਰਥਾਤ ਉਤਾਵਲਾ ਜਾਂ ਤਤਪਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ ਵੀ ਏਥੋਂ ਹੀ ਉਭਰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੜੋ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਮਝਣ, ਜਾਨਣ ਦੇ ਭਾਵ ਦਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣਾ ਇੱਕ ਸੰਕਲਪਾਤਮਕ ਉਛਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਕਦਾ ਹੈ, ਠਹਿਰਾਉ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਾਸੇ ਤੇ ਗ਼ੌਰ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਜਾਨਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵੀ ਵਿਲੀਅਮ ਹੈਨਰੀ ਡੇਵੀਜ਼ ਦੀ ਤੁਕ ਹੈ,

What is this life if full of care,
We have no time to stand and stare

ਭਾਵ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਖੜਨਾ/ਰੁਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਬੱਬ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ Understand ਵਿਚ ਖੜੋ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ stand ਝਲਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਡਰਸਟੈਂਡ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ (ਕਾਸੇ ਦੇ) ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਖੜਨਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਣਾ, ਸੋ ਸਮਝ ਲੈਣਾ। ਜੋ ਚੀਜ਼ ਖੜੋਤ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਵੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚਲਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ 'ਤੇ ਖੜਾ ਪਾਣੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਏਥੋਂ ਹੀ ਅੱਗੇ ਦ੍ਰਿੜ, ਸਥਿਰ, ਡਟੇ ਹੋਣ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਖੜੋ ਹੋਣ ਦੇ ਭਾਵ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖੜੋ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵਿਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਰਾਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਪਾਠ ਉਪਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰਾਮ ਦੇਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਕੁਝ ਰਹਾਉ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਵਕਫ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵਕਿਫ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਵਕਫ਼ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਔਕੂਫ਼ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸਭ ਕੁਝ। ਵਕਫ਼ਨਾਮਾ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਔਕਾਫ਼ ਦਰਜ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਕਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮਾਰਥ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਧਰਮ ਹਿੱਤ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਾਇਦਾਦ, ਧੰਨ ਆਦਿ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਯਾਨੀ ਇਹ ਨਾ ਹੁਣ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਾਪਿਸ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਅਜ਼ਲੀ ਹਨ। ਵਕਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਿਫ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਪਤੀ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਵ 'ਤੇ ਰੋਕ ਕੇ ਖੁਦਾਈ ਜਾਂ ਖਰਾਇਤੀ ਮੰਤਵ ਹਿਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਔਕੂਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਔਕੂਫ਼ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਵੇਚੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖਰਾਇਤੀ ਮੰਤਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹਸਪਤਾਲ, ਮਸਜਿਦ, ਕਬਰਿਸਤਾਨ, ਮੁਸਾਫਰਖਾਨਾ, ਚੌਤਰੇ, ਦਰਗਾਹਾਂ, ਤਕੀਏ, ਮਦਰਸੇ ਉਸਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਔਕੂਫ਼ ਦਾ ਇਹ ਅਬਦਲ ਖਾਸਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅੱਲਾ ਨਮਿੱਤ ਕੀਤੀ ਚੀਜ਼ ਵਾਪਿਸ ਬੋਝੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਦੈਵ ਸ਼ਕਤੀ (ਅੱਲਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ, ਦੇਵਤਾ ਆਦਿ) ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤੋਂ ਪੁਰਖ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ, ਮਸਜਿਦ, ਮੂਰਤੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਕਰਦੀ ਦੈਵ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਲੜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੇਸ ਲੜਦਾ ਕੋਈ ਵਕੀਲ ਹੀ ਹੈ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰਾਮ ਲੱਲਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਿਰ ਸੀ। ਵਕਫ਼ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਕਫ਼ ਮੂਲ ਤੋਂ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ, ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ 'ਵਕਫ਼ਾ' ਸ਼ਬਦ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਫਰਕ, ਵਿੱਥ, ਮੁਹਲਤ, ਪਾੜ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜੋਤ, ਠਹਿਰਾਅ ਜਾਂ ਰੋਕ ਦਾ ਭਾਵ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ,

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਇਹ ਦਸਤਕ ਤਾਂ
ਅੱਖ ਵਾਲੀ ਹੈ
ਸਮਝ ਰਹੀ ਹੈ ਘਰ ਨੰਗਾ ਹੈ
ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਇਕ ਵਕਫ਼ਾ ਹੈ ਕੱਜਣ ਜੇਡਾ
ਠਕ ਠਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਏਥੇ ਸਭ ਅੰਨ੍ਹੀ ਚੁਪ ਸੀ
ਕਿਸੇ ਨੰਗ ਨੂੰ ਕੱਜਣ ਸੰਦੀ
ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ

'ਵਕਫ਼ਾ ਦੇਣਾ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਚਲੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੋਕ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਅਰਥਾਤ ਸਥਗਿਤ ਕਰਨਾ, ਮਨਸੂਖ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ

ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਵਕਫ਼ ਤੋਂ ਵਕਫ਼ੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੋਝ ਚਿਰਾ, ਵਕਤੀ, ਅਸਥਾਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਾਕਫ਼ੀ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰ ਲਈ ਵਾਕਿਫ਼ ਜਾਂ ਵਾਕਿਫ਼ਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਵਾਕਿਫ਼ ਦਾ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਲਫਜ਼ੀ ਮਾਅਨਾ ਤਾਂ ਖੜਾ, ਖੜੋਤਾ, ਰੁਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਜਾਣਕਾਰ, ਜਾਣੂ ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਮਾਹੀਵਾਲ ਵਿਚ ਵਾਕਿਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ,

ਮਾਂ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਏਹ ਕੂੜ।
ਏਹ ਨੇਕ ਨਾਂ ਕਾਮਾਂ ਜਾਪਦਾ ਕਰੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਦੂਰ।
ਪਰ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਖ਼ਾਸ ਸੀ ਸੋਹਣੀ ਦੇ ਹਮਸਾਇ।
ਵਾਕਿਫ਼ ਥੀ ਹਰ ਭੇਦ ਦੀ ਅਕਲ ਸੁਘੜ ਦਾਨਾਇ।
ਕੁਲ ਹਕੀਕਤ ਓਸਦੀ ਸਮਝ ਲਈ ਦਿਲ ਪਾਇ।
ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਰਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਕਫ਼ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ 'ਵਕੂਫ਼' ਸਮਝ, ਅਕਲ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਸੂਫੀ ਤੇ ਕਿੱਸਾ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਮਲਫੂਫ਼ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰ ਵਿਚ ਹੈ ਦੇਖੋ,

ਮਰਦ ਸਾਦ ਹਨ ਚਿਹਰੇ ਨੇਕੀਆਂ ਦੇ, ਸੂਰਤ ਰੰਨ ਦੀ
ਮੀਮ ਮੋਕੂਫ਼ ਹੈ ਨੀ।
ਮਰਦ ਆਲਮ ਫਾਜ਼ਲ ਅੱਜਲ ਕਾਬਲ, ਕਿਸੇ ਰੰਨ ਨੂੰ
ਕੌਣ ਵਕਫ਼ ਹੈ ਨੀ।

ਹਾਂ, ਅਰਬੀ ਵਕੂਫ਼ ਦੇ ਅੱਗੇ ਫਾਰਸੀ ਨਾਂਹਵਾਚਕ ਅਗੇਤਰ 'ਬੇ' ਲਾ ਕੇ ਬੁਧੂ, ਬੇਅਕਲ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ 'ਬੇਵਕੂਫ਼' ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਖੂਬ ਚਲਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਘਟ ਹੀ ਫਿਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੇਵਕੂਫ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸਿੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ 'ਮੈ' ਅਗੇਤਰ ਲਾ ਕੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਮੋਕਿਫ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਨਜ਼ਰੀਆ; ਪਾਰਕਿੰਗ ਲੋਟ, ਅੱਡਾ ਯਾਨੀ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਠਹਿਰਾਈ ਜਾਵੇ। ਮੋਕੂਫ਼ ਦਾ ਇਸਲਾਮੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮਤਲਬ ਹੈ-ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਾਣੀ ਵਕਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਅਰਥ ਹਨ, ਕੰਮ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ, ਬਰਖਾਸਤ, ਬਰਤਰਫ਼। ਕਰੀਮ ਬਖ਼ਸ਼ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ,

ਸੰਨ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਰਈਅਤ ਆਈ, ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣ
ਤਾਜ਼ੀਆਂ।

ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋਏ ਮੋਕੂਫ਼ ਜਹਾਨੋਂ, ਵਾਹ ਗ਼ਫ਼ੂਰ ਰਹੀਮਾਂ।
ਵਕਫ਼ ਲਈ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹਬਸ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ ਵੀ ਰੋਕਣਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਰਥ ਧਰਮਾਰਥ ਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਪਰ ਹਬਸ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਇਹ ਹੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰ ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰਾਂ ਵੇਚ ਵਰਤ ਲਵੇ।

ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ

ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਇਹ ਬਿੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਮੁੱਢ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ

ਵਿਰੋਧੀ ਕਦਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਦੂਸਰੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਕਫ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇਕਰ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਮਨੀਪੁਰ 'ਚ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਤੇ ਉਤਰਦੇ। ਮੁਰਸ਼ਦਾਬਾਦ ਜ਼ਿਲੇ 'ਚ ਪਬਰਾਅ ਅਤੇ ਅੱਬਰੂ ਗੈਸ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਡਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਆ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਝਗੜਾ ਇੰਨਾ ਵਧ ਗਿਆ ਕਿ ਨੌਬਤ ਹੱਥੋਪਾਈ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਸੰਖੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦੀ ਸੀ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤੇ ਨੁਕਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਦੋਨਾਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਵਾਦ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਸਿਆਸੀ ਹਾਰ-ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦ ਉਠਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ 2025 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੂਲ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਕਟਾਰ ਚਲਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਜੇਕਰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਕ ਬਹੁ-ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਹਿੰਦੂ ਹਨ, ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਬਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈ। ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ

ਫੋਨ: 98158-02070

ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮਿਸਾਲ ਹੈ 'ਬਾਲੀਵੁੱਡ'

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਕੌਮੀ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਿਮ, ਈਸਾਈ, ਪਾਰਸੀ, ਬੋਧੀ, ਜੈਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਵੱਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦਿਨ-ਤਿਉਹਾਰ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰੇਕ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਆਪਣੀ ਘਟੀਆ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣ ਲਈ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਨਫਰਤ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਉਸ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਨ ਅਤੇ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕੇ ਘੁੰਮਣ ਫੋਨ: 97816-46008

ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ੍ਹਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਜਾਂ ਈਰਖਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਭਰਿਆ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਉਹ ਕਰਮ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਧਰਮਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਲਗਣਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਭ ਫ਼ਨਕਾਰ ਇਕ ਮਨ-ਇਕ ਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਧਰਮਾਂ-ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਨ ਕੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸਾਥ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਸਦੀ ਕਲਾ ਹੀ ਉਸਦਾ 'ਅਸਲੀ ਧਰਮ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਨੌਕੇਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੀ.ਵੀ.ਜਗਤ ਦੇ ਸੰਨ 1988 ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਹੋਏ 'ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟੀ.ਵੀ.ਲੜੀਵਾਰ 'ਮਹਾਂਭਾਰਤ' ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ.ਰਾਹੀ ਮਾਸੂਮ ਰਜ਼ਾ ਨੇ ਰਚੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸੇ ਲੜੀਵਾਰ ਵਿਚ 'ਅਰਜੁਨ' ਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਦਾਕਾਰ ਵੀ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ 'ਫਿਰੋਜ਼ ਖ਼ਾਨ' ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਨ 2013 ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣੇ ਟੀ.ਵੀ.ਲੜੀਵਾਰ 'ਮਹਾਂਭਾਰਤ' ਵਿਚ 'ਅਰਜੁਨ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਅਦਾਕਾਰ ਸ਼ਹੀਰ ਸ਼ੇਖ਼ ਨੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਹੀਦਾ ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ 'ਨੀਲ ਕਮਲ' ਅਦਾਕਾਰਾ ਮਹਿਜ਼ਬੀ ਉਰਫ਼ 'ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ' ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ 'ਬੈਂਜੂ ਬਾਵਰਾ'

ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਜਹਾਂ ਬੇਗਮ ਉਰਫ਼ 'ਮਧੂਬਾਲਾ' ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚਲਤੀ ਕਾ ਨਾਮ ਗਾਤੀ' ਸਣੇ ਕਈ ਹੋਰ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਬਿੰਦੀ ਤੇ ਮਾਂਗ 'ਚ ਸਿੰਧੂਰ ਲਗਾ ਕੇ, ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਭਜਨ ਵੀ ਗਾਏ ਸਨ ਤੇ ਮੱਥੇ ਵੀ ਟੇਕੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਵਿਚ ਉਕਤ ਕਰਮਕਾਂਡ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਕਾਰ ਸਲਮਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੇ 'ਬਜਰੰਗੀ ਭਾਈਜਾਨ', ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਖ਼ਾਨ ਨੇ 'ਕਰਨ-ਅਰਜੁਨ' ਅਤੇ ਆਮਿਰ ਖ਼ਾਨ ਨੇ 'ਪੀ.ਕੇ.' ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਦਾਕਾਰ ਨਾਨਾ ਪਾਟੇਕਰ ਵਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਅਦਾਕਾਰ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਵਲੋਂ ਫ਼ਿਲਮ 'ਕਾਬੁਲੀਵਾਲਾ' ਵਿਚ ਨਿਭਾਇਆ ਗਿਆ 'ਰਹਿਮਤ' ਨਾਮਕ ਮੁਸਲਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਦਾ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਹੀ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਫ਼ਿਲਮ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਬਿਨਾਂ ਹਰੇਕ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ 1950 ਤੋਂ 1970 ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਕੇ.ਐਨ.ਸਿੰਘ, ਮਦਨ ਪੁਰੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਚੋਪੜਾ, ਜੀਵਨ, ਕਨੂੰਈਆ ਲਾਲ, ਸੱਜਣ, ਕਮਲ ਕਪੂਰ, ਪ੍ਰਾਣ, ਸ਼ੈਂਟੀ, ਸੀ.ਐਸ.ਦੂਬੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ ਅਤੇ ਡੀ.ਕੇ.ਸਪਰੂ ਆਦਿ ਫ਼ਨਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਸਨ ਫਿਰ 1970 ਤੋਂ 1990 ਤਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖਲਨਾਇਕ ਈਸਾਈ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਇਹ 'ਰਾਬਰਟ, ਮਾਈਕਲ, ਡਾ.ਡੈਂਕ ਅਤੇ ਚਾਰਲੀ' ਜਿਹੇ ਕਿਰਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰ ਅਜੀਤ, ਪ੍ਰਾਣ, ਡੈਨੀ, ਸੁਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਬਾਬ ਕ੍ਰਿਸਟੋ, ਟਾਮ ਅਲਟਰ, ਰੰਜੀਤ, ਅਨਵਰ ਹੁਸੈਨ, ਰਹਿਮਾਨ, ਉਤਪਲ ਦੱਤ, ਅਸਿਤ ਸੇਨ, ਕੁਲਭੂਸ਼ਨ ਖਰਬੰਦਾ ਅਤੇ ਸਦਾਸ਼ਿਵ ਰਾਓ ਅਮਰਪੁਰਕਰ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ ਸਨ। ਸੰਨ 1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫ਼ਿਲਮਕਾਰਾਂ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਖਲਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਡੈਨੀ, ਕਿਰਨ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਗਰੇਵਰ, ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ, ਓਮ ਪੁਰੀ, ਅਮਜਦ ਖ਼ਾਨ, ਗੋਗਾ ਕਪੂਰ, ਗੋਵਿੰਦ ਨਾਮਦੇਓ, ਮਾਣਿਕ ਈਰਾਨੀ, ਦਿਲੀਪ ਤਾਹਿਲ, ਨਾਨਾ ਪਾਟੇਕਰ, ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਰਾਣਾ, ਮਨੋਜ ਵਾਜਪੇਈ, ਮੁਕੇਸ਼ ਰਿਸ਼ੀ, ਅਮਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ, ਆਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਰਾਮੀ ਰੈਡੀ,ਰਜ਼ਾ ਮੁਰਾਦ, ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਖ਼ਾਨ, ਸ਼ਰਤ ਸਕਸੈਨਾ, ਮੁਕੇਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ, ਪੰਕਜ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਤੇ

ਸ਼ਰਦ ਕਪੂਰ ਜਿਹੇ ਨਾਮਵਰ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸੋ ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫ਼ਿਲਮਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਰਮ ਜਾਂ ਮਜ਼ਹਬ ਨੂੰ 'ਟਾਰਗੇਟ' ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਖਲਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਬੁਰਾਈ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ

ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਹਿਜ਼ਬੀ ਉਰਫ਼ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ 'ਪਾਕੀਜ਼' ਜਿਹੀ ਸਾਹਕਾਰ ਫ਼ਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਘੇ ਫ਼ਿਲਮਕਾਰ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ 'ਅਮਰੋਹਾ' ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਾਦੀ 'ਚੋਂ' ਇਕ ਬੇਟਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਮਰ 'ਚ ਅਜੇ ਕਾਫ਼ੀ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੌਂਤ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੋਹਾ ਦੇ ਸਰਬੋਤਮ ਉਸਤਾਦ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੜੀ ਖੋਜਬੀਨੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਅਮਰੋਹਾ ਅੰਦਰ ਸ਼ੁੱਧ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜੋ 'ਸਰਬੋਤਮ' ਸ਼ਖ਼ਸ ਸੀ ਉਸਦਾ ਨਾਂ 'ਪੰਡਿਤ ਹਰੀ ਨਾਰਾਇਣ ਸ਼ਾਸਤਰੀ' ਸੀ। ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬੜੀ ਹੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੂੰ ਘਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸਿੱਖਿਆਦਾਨ ਦੇ ਏਵਜ਼ ਵਿਚ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ 'ਫ਼ੀਸ' ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਪੰਡਿਤ

ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ- 'ਬੀਬਾ ਜੀ, ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਹੈ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਹਦੀ ਫ਼ੀਸ?...ਹਾਂ...ਉਰਦੂ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਜੋ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਕਰੇ ਦੇ ਦੇਣਾ।' ਇਕ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਵਿੱਤਰ ਕੁਰਾਨ ਪ੍ਰਤੀ

ਹਰੀ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਕਾਬਿਲੋ-ਤਾਰੀਫ਼ ਸੀ।

ਆਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੋੜਦੇ ਸਮੇਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਗੋਤਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਮਹਿਲ, ਦਿਲਾਂ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ 'ਤੇ ਉਸਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਹੱਬਤੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਕਦੇ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਅਤੇ ਨਰਗਿਸ ਦਾ ਵਿਆਹੁਤਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਿਰੋਲ ਮੁਹੱਬਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੋੜੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੋੜੇ ਹਨ ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਜੋੜਿਆਂ ਵਿਚ- 'ਸ਼ਾਹਰੁਖ਼ ਖ਼ਾਨ ਤੇ ਗੌਰੀ ਛਿੱਬਰ, ਆਮਿਰ ਖ਼ਾਨ ਤੇ ਕਿਰਨ ਰਾਓ, ਸੈਫ਼ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ ਤੇ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ, ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਤੇ ਦਿਲਨਵਾਜ਼ ਸ਼ੇਖ਼ ਉਰਫ਼ ਮਾਨਿਅਤਾ, ਫ਼ਰਹਾਨ ਅਖ਼ਤਰ ਤੇ ਸ਼ਿਵਾਨੀ

ਦਾਂਡੇਕਰ, ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਤੇ ਅਵੰਤਿਕਾ ਮਲਿਕ, ਕੁਨਾਲ ਖੇਮੂ ਤੇ ਸੋਹਾ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ, ਸਵਰਾ ਭਾਸਕਰ ਤੇ ਫ਼ਹਾਦ ਅਹਿਮਦ, ਅਰਸ਼ਦ ਵਾਰਸੀ ਤੇ ਮਾਰੀਆ ਗੋਰੈਟੀ, ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਰਤਨਾ ਪਾਨਕ, ਸਿਰੀਸ਼ ਕੁੰਦਰਾ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫਰ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਕਾ ਫ਼ਰਹਾ ਖ਼ਾਨ, ਬਿੰਦੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫ਼ਰਹਾ ਨਾਜ਼, ਮਨੋਜ ਵਾਜਪੇਈ ਤੇ ਸ਼ਬਾਨਾ ਰਜ਼ਾ, ਸੁਨੀਲ ਸ਼ੈਟੀ ਤੇ ਮੋਨਾ ਕਾਦਰੀ, ਉਰਮਿਲਾ ਮਾਤੰਡਕਰ ਤੇ ਮੀਰ ਮੋਹਸਿਨ ਅਖ਼ਤਰ, ਸੋਹੇਲ ਖ਼ਾਨ ਤੇ ਸੀਮਾ ਸਚਦੇਵ, ਅਰਬਾਜ਼ ਖ਼ਾਨ ਤੇ ਮਲਾਇਕਾ ਅਰੋੜਾ, ਸ਼ਕੀਲ ਲਕੜਵਾਲਾ ਤੇ ਅਕ੍ਰਿਤਾ ਅਰੋੜਾ, ਅਤੁਲ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਤੇ ਅਲਵੀਰਾ ਖ਼ਾਨ, ਮਯੂਰ ਮਾਧਵਾਨੀ ਅਤੇ ਮੁਮਤਾਜ਼, ਆਦਿਤਯ ਪੰਚੋਲੀ ਤੇ ਜ਼ਰੀਨਾ ਵਹਾਬ, ਰਾਜ ਬੱਬਰ ਤੇ ਨਾਦਿਰਾ ਜ਼ਹੀਰ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ਹਰੂਦੀਨ ਤੇ ਸੰਗੀਤਾ ਬਿਜਲਾਨੀ, ਫ਼ਾਰੂਖ਼ ਸ਼ੇਖ਼ ਤੇ ਰੂਪਾ ਜੈਨ, ਜਾਏਦ ਖ਼ਾਨ ਤੇ ਮਲਿਕਾ ਪਾਰੇਖ਼ ਅਤੇ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਤੇ ਸੁਜੈਨ ਖ਼ਾਨ' ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਹ ਜੋੜੀਆਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੀਆਂ ਵਲਗਣਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਨੌਸ਼ਾਦ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਜਿਹੇ ਬੇਹੱਦ ਕਾਬਿਲ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਬਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਨਮੋਹਕ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ 'ਭਜਨ' ਸੰਗੀਤਬੱਧ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਵਹਿ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਨੌਸ਼ਾਦ ਦੇ ਸੰਗੀਤਬੱਧ ਕੀਤੇ ਭਜਨਾਂ ਵਿਚ- 'ਭਗਤ ਕੇ ਬਸ ਮੈਂ ਹੋਂ ਭਗਵਾਨ', 'ਮੇਰੇ ਪਨਘਟ ਪੇ ਨੰਦ ਲਾਲ ਛੇਤ ਗਇਉ ਹੋ', 'ਓ' ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਰਖਵਾਲੇ', 'ਇਨਸਾਫ਼ ਕਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ ਯੇ ਭਗਵਾਨ ਕਾ ਘਰ ਹੈ', 'ਰਾਧਾ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਈ', 'ਮੋਹਨ ਕੀ ਮੂਰਲੀਆ ਬਾਜੇ' ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਭਜਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੀਤਕਾਰ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ- 'ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਈਸ਼ਵਰ ਤੇਰੇ ਨਾਮ', ਮੇਰੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਮੇਂ ਬਸਨੇ ਵਾਲੇ ਰਾਮ', 'ਤੇਰਾ ਮਨ ਦਰਪਣ ਕਹਿਲਾਏ', 'ਤੇਰੀ ਹੈ ਜ਼ਮੀਂ, ਤੇਰਾ ਆਸਮਾਂ', 'ਗੰਗਾ ਤੇਰਾ ਪਾਨੀ ਅਮ੍ਰਿਤ', ਸੁਆਮੀ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਕੇ ਆਈ ਬ੍ਰਿਜ ਬਾਲਾ', 'ਈਸ਼ਵਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਸਭ ਕੇ ਸਨਮਤਿ ਦੇ ਭਗਵਾਨ', 'ਮੇਰੀ ਸੁਨ ਲੋ ਅਰਜ਼ ਬਨਵਾਰੀ', 'ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੇਰੀ ਲੀਲਾ ਅਪਰੰਪਾਰ', 'ਆਨਾ ਹੈ ਤੇ ਆ ਰਾਹ ਮੇਂ ਕੁਛ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਘਰ ਦੇਰ ਹੈ, ਅਧੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਨਮੋਹਕ 'ਭਜਨ' ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਕੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅੰਦਰ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੂਹ ਫ਼ਨਕਾਰ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਸਨ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੂਹ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਫ਼ਨਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਰੋਈ ਸੋਚ ਅਤੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਸਲਾਮ ਹੈ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)
ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵੀ ਉਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵੀ ਉਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਹਿੰਦੂ ਕਰੇ। ਇਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੋਏਗਾ। ਫਿਲਹਾਲ ਹਿੰਦੂ, ਈਸਾਈ, ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਬੋਧੀ ਧਰਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਵਕਫ਼ ਐਕਟ 1995 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਕਫ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਥਾਈ ਦਾਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ

ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਵਲੋਂ ਵੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁਸਲਿਮ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
ਪਰ ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ 2025 ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਇਹ ਧਾਰਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ, ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋਏਗਾ।
ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਗ਼ੈਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ 'ਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ? ਸ਼ੰਕਾ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਮਾਡਲ 'ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਭਾਵ ਈਸਾਈ, ਸਿੱਖ ਆਦਿ 'ਚ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਸੋਧ ਹੋਏਗੀ।
ਇਸ ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ 'ਚ ਦਖਲ ਦੇਣ। ਉਂਜ ਜਿਥੇ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ

ਵਾਗਡੋਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਨਤੀਜੇ ਅੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਮੰਦਿਰ 'ਚ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਹੰਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਮੰਦਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਖੋਹ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀੜੀ-ਦਰ-ਪੀੜੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।
ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੱਡੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਾਧੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਭੱਲ ਖੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਕਈ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਾਧੇ ਹਨ। ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੋ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਾਅ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਘਟੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਦਕਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਾਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਚਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ

ਭਾਜਪਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਠ ਜੋੜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਵੱਡੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ।
ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖੋਹ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ 'ਚ ਛੇਤਖਾਨੀ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੀ ਖੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ। ਲਵ-ਜਿਹਾਦ, ਜ਼ਮੀਨ-ਜਿਹਾਦ, ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਨਿਤੀ, ਗੱਦੀ-ਰਖਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ, ਇੱਕ ਮਾਤਰ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਲਤਾ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਜੰਮੂ- ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਚ ਸਹਿਮ ਅਤੇ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਰੀਬ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਪਸਮਾਂਦਾ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਮੁਸਲਿਮ ਕੌਮ ਦੇ ਭਲੇ

ਲਈ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸਚਮੁੱਚ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਹਿੰਦੂ, ਹਿੰਦੀ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਅਜਿੱਥਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।
ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2019 -20 ਅਤੇ 2023-24 ਤੱਕ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਕੁੱਲ 18,274 ਕਰੋੜ ਖਰਚੇ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ 3574 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਐਨ.ਆਰ.ਸੀ/ਸੀ.ਏ.ਏ. ਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆ ਕੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਆਰੰਭਿਆ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹਮਲਾ ਵਕਫ਼ ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ 'ਚ ਮੋਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਝਲਕ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ।
ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੋਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਮੂਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ। ਅਸਲ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਮ-ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨਿਰਵਿਘਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ 26ਵੇਂ ਸਾਲ 'ਚ (ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2000-2025)

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ, ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਅਯੋਧਿਆ ਸਲਵਾਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ 26ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’
17 ਮਈ 2025 ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮੀ 6:00 ਵਜੇ

Atlantis Banquets

1273 N. Rand Road,
Arlington Heights, IL 60004

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ

ਅਮਰਜੀਤ ਚੌਡਸਾ

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ

ਹਰਮਨ ਬਿੰਦ

ਯਾਦ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ...

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ

ਲਖਵੀਰ ਚੌਡਸਾ

ਪਾਲਾ ਸ਼ੇਰਮਾਰ

ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਗਰੇਵਾਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ
ਸਿੰਘ

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ
ਦਿੱਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ
ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਭੱਠਲ

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
ਕਲੇਰ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਗਰੇਵਾਲ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸਾਹੀ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਦਰੜ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਭੂਰਾ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸੁਨੇੜ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਪੁੰਨ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਵਾਲੀਆ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
(ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਠ)

ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ
ਧਾਲੀਵਾਲ

ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੰਡੇਰ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਸਪਰਿਗਡੀਲਡ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ
ਮੁਲਤਾਨੀ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਧਾਲੀਵਾਲ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਜੌੜਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਸੰਘਾ

ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ
ਢਿੱਲੋਂ

ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ
ਬਾਂਦੀ

ਡਾ. ਨਵਦੀਪ
ਕੌਰ ਸੰਧੂ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
(ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ
ਸਿੰਘ ਲੈਲ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਚੌਡਸਾ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਟਿਵਾਣਾ

ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ
ਅਟਵਾਲ

ਸ. ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ
ਹੀਰ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ
ਗਾਖਲ

ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ

PUNJAB TIMES NIGHT 2025

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
(ਚੀਫ਼ ਗੈਸਟ)

ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਦਿਲਗੀਰ
(ਸਿੱਖ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ)

ਇਕਬਾਲ ਮਾਹਲ
(ਟੀ.ਵੀ. ਪ੍ਰਸਨੈਲਿਟੀ)

ਪ੍ਰੋ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਬੀਰ

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਗੁਰਾਇਆ

ਦਵੀ ਦਵਿੰਦਰ
(ਸੰਪਾਦਕ:
ਸਪੋਕਸਮੈਨ)

ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
(ਮੁਖੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ
ਵਿਭਾਗ)

ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ

ਜਸਮੀਰ ਸਿੰਘ

ਮੱਖਣ ਬੈਂਸ

ਰਜਿੰਦਰ ਟਾਂਡਾ

ਗੁਰਚਰਨ ਮਾਨ

ਸੈਮ ਚਾਹਲ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ

ਜਗਜੀਤ ਨੌਸ਼ਹਿਰਵੀ

ਡਾ. ਦਲਬੀਰ ਪੰਨੂ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ

ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ

ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ
ਕਾਹਲੋਂ

ਰਾਜਵੀਰ
ਬੋਪਾਰਾਏ

ਲਖਵੀਰ
ਜੌਹਲ

ਮਨਜੀਤ
ਨਾਗਰਾ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦੀ

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ
ਮਿਆਣੀ

ਪਰਮਿੰਦਰ
ਗੋਲਡੀ

ਡਾ. ਵਿਕਰਮ
ਗਿੱਲ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਰੰਗੀ

ਜਗਪਾਲ
ਗਰੇਵਾਲ

ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ

ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਅਜੈਬ ਲੱਖਣ
ਖਹਿਰਾ

ਜਸਪਾਲ
ਘੋਤੜਾ

ਡਾ. ਰਛਪਾਲ
ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ

ਰਘਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ

ਠਾਕਰ
ਬਸਾਤੀ

ਸਨੀ ਕੁਲਾਰ

ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ

ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਾਹਲੋਂ

ਜੱਸੀ ਸਿੰਘ

ਰਾਣਾ ਸਿੰਘ

ਧਰਮਿੰਦਰ
ਵਿਰਕ

ਧਰਮਿੰਦਰ
ਖਟੜਾ

ਯਾਦਵਿੰਦਰ
ਖਟੜਾ

ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਿਵਦਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ

ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ
ਕਲੇਰ

ਸਤਨਾਮ
ਸਿੰਘ ਔਲਖ

ਨਵਤੇਜ ਸੋਹੀ

ਬਲਜੀਤ
ਟਿਵਾਣਾ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ

ਪਿੰਦੀ ਛੀਨਾ

ਪਾਲ ਖਲੀਲ

ਜਸਬੀਰ
ਪਲੀਆ

ਸੁਰਿੰਦਰ
ਪਲੀਆ

ਅਮਰਦੇਵ
ਬਦੇਸ਼ਾ

ਪ੍ਰਦੀਪ
ਸਲਵਾਨ

ਰਜਿੰਦਰ
ਦਿਆਲ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਡੀ ਸੀ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸਰਾਂ

ਰਾਣਾ ਸੇਖੋਂ

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ
ਭੁੱਲਰ

ਪਾਲ
ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸੁਖਪਾਲ ਗਿੱਲ

ਬਲਬੀਰ
ਬੈਦਵਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ 26ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ 17 ਮਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਗੀਤਕਾਰ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ।

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ); ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪਾਓ); ਫਾਈਵ ਰਿਵਰਜ਼ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਮਿਲਵਾਕੀ; ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ ਐਚ ਓ), ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਇੰਡੀਆਨਾ; ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ; ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਡੇਅਟਨ (ਓਹਾਇਓ); ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਫਰਿਜ਼ਨੋ; ਇੰਡੋ ਯੂ ਐਸ ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਸਵੇਰਾ ਇੰਕ।
ਮੀਡੀਆ ਪਾਰਟਨਰ: ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ, ਢੋਲ ਰੇਡੀਓ, ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ।

ਕੀ ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ/ਸਾਜਣਾ ਦਿਵਸ ਹੈ?

ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਦੀ 'ਸਿਰਜਣਾ' ਕੀਤੀ ਸੀ?

1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕ (ਖੋਜੀ ਲੋਕ ਨਹੀਂ) ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਸਾਖੀ 1699 ਦੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਖਾਲਸਾ' ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਯਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਿੱਖ 'ਹੋਰ' ਸਨ ਜਾਂ 'ਸੰਪੂਰਨ' ਨਹੀਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਖਾਲਸਾ' ਸਾਜਿਆ ਸੀ ਤੇ 'ਨਵੇਂ' ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ (ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅੱਠ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੋਹੀਨ ਵੀ ਹੈ।

ਜੂਨ 1998 ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਹਿਸਟਰੀ ਰੀਸਰਚ ਬੋਰਡ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1997 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿੱਖ ਮਸਲੇ' ਛਪੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਮੈਂ 'ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ' ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਲੇਖ ਇਹ ਵੀ ਸੀ 'ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ?'

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ, ਡਾ.

*ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਬ੍ਰਿਸਬੈਨ (ਇੰਗਲੈਂਡ)

ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮੁਜ਼ਿਮਤ (ਆਲੋਚਣਾ) ਕਰ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਹਿਸਟਰੀ ਰੀਸਰਚ ਬੋਰਡ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ (ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਸੀ ਚੇਲੇ ਨੇ) ਮੇਰੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿੱਖ ਮਸਲੇ' ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਦਿਲਗੀਰ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹਤਾ ਨੇ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ 'ਦਿਲਗੀਰ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਾ ਲਾਉਣ' ਦੀ ਮੰਗ ਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ; ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ 'ਖਾਲਸਾ ਪਰਗਟ ਦਿਵਸ' ਕਹਿਣਾ ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ 'ਖਾਲਸਾ ਪਰਗਟ ਦਿਵਸ' ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਬਦਸਤੂਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ 'ਖਾਲਸਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ' (ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਐਲਾਨਿਆ) ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ' ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਗ਼ਲਤ ਲੱਫਜ਼ੀ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਦੇ ਵਰਕੇ ਪਲਟਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵੇਲੇ 'ਧਰਮਸਾਲਾ' ਤੇ 'ਸੰਗਤ' ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਵੇਲੇ 'ਮਸੰਦ' ਜਮਾਤ ਵਜੋਂ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਵੇਲੇ ਜਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦੂਰ-ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ 'ਮਸੰਦ' ਜਮਾਤ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਸੰਦ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਲਫਜ਼ 'ਮਸਨਦ' ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ: 'ਤਕੀਆ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ' ਯਾਨੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 'ਗੱਦੀਦਾਰ'। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇਲੇ ਮਸੰਦ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸੰਦਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੈਗ਼ਾਮ ਸੰਗਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਗਤ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਰਕਮ ਜਾਂ ਤੋਹਫ਼ੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਸੰਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਮਸੰਦ ਜਮਾਤ ਦੇ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਪਰੋਇਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਇਕ ਸਿਸਟਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਸੁਚੱਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ 'ਚੋਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ, ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਇਮਦਾਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਇਸ ਮਸੰਦ ਜਮਾਤ ਨੇ ਮਾਅਰਕੇ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਚੌਥੇ ਤੋਂ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤਕ ਵੀ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਮਸੰਦ ਨਹੀਂ ਥਾਪੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਥਾਪੇ ਜਾ ਸਕੇ ਸਨ; ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਦਾ 'ਖਾਲਸਾ' ਸੀ। ਖਾਲਸਾ ਅਰਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ: ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਸਿੱਧੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਨਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫ਼ੋਟੇ ਰਾਜੇ, ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ)। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ 'ਖਾਲਸਾ' ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅਤੇ ਰਾਬਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ 'ਸਿੱਧਾ' ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਮਸੰਦ (ਵਿਚੋਲਾ) ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ 'ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ' ਵਿਚੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਚ ਪੂਰਬ (ਅਸਾਮ, ਬੰਗਾਲ) ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 'ਖਾਲਸਾ' ਲਫਜ਼ ਨਾਲ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਜਪੁ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ, ਭਾਈ ਮੁਰਾਰ, ਭਾਈ ਜੇਤਾ, ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਦੇ ਨਾਂ ਪੈਗ਼ਾਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ 'ਪੂਰਬ ਦੀ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਛਪੀ, 'ਨੀਸਾਣ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ', ਸੰਪਾਦਕ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ਸਫ਼ਾ 15)।

ਇੰਞ ਹੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੁਝ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਟਨਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ 'ਖਾਲਸਾ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ: 'ਪਟਨਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ'। (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਛਪੀ, 'ਨੀਸਾਣ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ', ਸੰਪਾਦਕ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ਸਫ਼ਾ 27)।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ, ਜੋ ਸੰਮਤ 1755 (ਯਾਨੀ ਸੰਨ 1698) ਵਿਚ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਦੇ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣ ਰਾਏ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ 'ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ' ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ('ਭਾਈ ਕਲਿਆਣ ਰਾਏ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ। ਸੰਗਤ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ')। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਨਗਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਪੰਜਾਬਾ ਨਾਂ ਦਾ ਮਸੰਦ ਮੌਜੂਦ ਸੀ (ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ 'ਤੇ 7 ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ, 1705 ਦੀ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ, ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਮਸੰਦ ਭਾਈ ਪੰਜਾਬੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ; ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚਰਨ ਕੰਵਲ' ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ)। (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਛਪੀ, 'ਨੀਸਾਣ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ', ਸੰਪਾਦਕ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ਸਫ਼ਾ 64)।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਤੁ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ' ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ 'ਨੀਸਾਣ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ', ਸੰਪਾਦਕ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ਸਫ਼ਾ 73 ਤੇ 76)। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸੰਮਤ 1758, ਸੰਨ 1701, ਦੇ ਹਨ; ਯਾਨੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਦੀ ਰਸਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ 2 ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ (ਸਫ਼ਾ 73) ਅਤੇ ਮਿਹਰ ਚੰਦ, ਧਰਮ ਚੰਦ ਤੇ ਕਰਮ ਚੰਦ (ਸਫ਼ਾ 76) ਨੂੰ 'ਖਾਲਸਾ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਆਖ ਕੇ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਪਿਛੇਤਰ 'ਸਿੰਘ' ਨਹੀਂ ਬਲ ਕਿ 'ਚੰਦ' ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਖਾਲਸਾ' ਲਫਜ਼ ਦਾ ਮਾਅਨਾ ਪਾਹੁਲੀਆ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਮਾਅਨਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 'ਖਾਲਸਾ' ਅਤੇ ਪਾਹੁਲੀਆ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੁਕਤੇ ਹਨ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ 'ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ' ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਖਾਲਸਾ' ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਈਦ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਇਕ ਖ਼ਤ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਖਾਲਸਾ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਤ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ (ਠਾਕਰ ਦਾਸ, ਸੋਭਾ ਮੱਲ, ਸੰਭੂ ਨਾਥ, ਸਾਹਿਬ ਰਾਏ) ਵੀ 'ਸਿੰਘ' ਨਾਂ ਵਾਲੇ, ਯਾਨੀ 'ਪਾਹੁਲ ਵਾਲੇ' ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਖ਼ਤ 1729 ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਹੁਲ ਦੀ ਰਸਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਉਹ ਸਿੱਖ ਅਜੇ ਪਾਹੁਲੀਏ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ 'ਖਾਲਸਾ' ਜ਼ਰੂਰ ਸਨ। (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਛਪੀ, 'ਨੀਸਾਣ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ', ਸੰਪਾਦਕ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ਸਫ਼ਾ 106)।

ਖਾਲਸਾ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ?

1698 ਤੀਕ ਤਕਰੀਬਨ 100 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਤੀਕ ਮਸੰਦ ਜਮਾਤ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਇਸ ਜਮਾਤ ਦਾ ਰੋਲ ਸਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਸਲ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ (ਕਿਸੇ ਮਸੰਦ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ)

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਆਉਂਦੀ ਗਈ, ਯਾਨੀ ਇਹ 'ਜੱਦੀ ਅਹੁਦਾ' ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਖ਼ਰਾਬੀਆਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਵਕਤ ਬੀਤਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮਸੰਦ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕਈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਵਰਗ' ਹੀ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪਏ ਅਤੇ 'ਨਾਇਬ-ਗੁਰੂ' ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਕਈ ਤਾਂ ਠੱਗ ਅਤੇ ਵਿਭਚਾਰੀ ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਹੜੱਪ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਸਨ।

8 ਫ਼ਰਵਰੀ ਤੋਂ 14 ਫ਼ਰਵਰੀ 1698 ਤਕ ਹੋਲੀਆਂ ਦੇ

ਦਿਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਲੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ' ਮਨਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। 1698 ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ, ਗਤਕਾਂ, ਘੋੜਸਵਾਰੀ, ਨੇਜ਼-ਬਾਜ਼ੀ, ਤਲਵਾਰ-ਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਈ ਜੱਥੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਮਸਖਰੇ, ਮਖੌਲੀਏ ਅਤੇ ਭੱਡ ਵੀ ਆਪਣਾ ਫ਼ਨ ਵਿਖਾਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਵਾਰੀ ਕੁਝ ਭੱਡਾਂ ਨੇ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਲਾ ਕੇ ਦਿਖਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟੇਰੇ, ਠੱਗ, ਹੋਕਤਬਾਜ਼, ਕੁਰਪਟ, ਬਦ-ਇਖ਼ਲਾਕ ਅਤੇ ਅੱਧਾਸ਼ ਜਿਹੇ ਦਿਖਾਇਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਭਾਈ ਨਾਨੂ ਰਾਮ ਦਿਲਵਾਲੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਹਤਬਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਤੇ ਬਦਇਖ਼ਲਾਕ ਮਸੰਦਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਾਕਫ਼ੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੋਂਗਟੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਮਨੀ ਰਾਮ (ਪਾਹੁਲ ਮਗਰੋਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਈ ਆਲਮ ਚੰਦ 'ਨੱਚਣਾ' (ਪਾਹੁਲ ਮਗਰੋਂ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਨੱਚਣਾ) ਨਾਲ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਭੇਜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਲਿਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ।

ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਸੰਦ ਅਨੰਦਪੁਰ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਮਸੰਦ ਦੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਮਸੰਦ ਬੇਈਮਾਨ ਤੇ ਮੁਜਰਿਮ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੁਝ ਮਸੰਦ ਇਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸੁਰਖ਼ੂਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਨਿਕਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰੋਪਾਏ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਬਖ਼ਤ ਮੱਲ ਸੂਰੀ (ਜਲਾਲਪੁਰ ਜੱਟਾਂ) ਤੇ ਭਾਈ ਸੰਗਤ/ਭਾਈ ਫੇਰੂ (ਮੀਆਂ ਕੀ ਮੌੜ, ਹੁਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਸੂਰ) ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਸੰਦ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ 'ਖਾਲਸਾ' ਹੋਣਗੇ (ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣਗੇ; ਕਿਸੇ ਮਸੰਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚੋਲੇ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਗੇ)। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਆਪਣਾ ਦਸਵੰਧ ਭੇਟਾ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਸੰਦ ਰਾਹੀਂ ਆਈ ਭੇਟਾ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇੰਞ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਕਾਰ ਮਸੰਦ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਚੋਲੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ 'ਖਾਲਸਾ' ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

'ਸੀਸ ਭੇਟ ਕੌਤਕ' ਅਤੇ 'ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ':

'ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਉਹ ਰਸਮ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪਛਾਣ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਲ ਚੇਤਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਭੇਜ ਕੇ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ਦੇ ਵਿਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ਼ (29 ਮਾਰਚ 1698) ਦੇ ਦਿਨ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰ

ਸਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲੀ ਮਾਘ, ਪਹਿਲੀ ਵਿਸਾਖ ਅਤੇ ਕੱਤਕ ਵਦੀ 30 ਦੇ ਦਿਨ ਅਨੰਦਪੁਰ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ)। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਕੌਤਕ ਨੂੰ 29 ਮਾਰਚ 1699 ਦੇ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਨ 1695 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਭੱਟ ਵਹੀਆਂ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ 29 ਮਾਰਚ 1698 ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਹੀ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਦਰਅਸਲ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ (29 ਮਾਰਚ 1699) ਦੇ ਦਿਨ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 1698 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਿਨ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪਾਹੁਲ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਝ ਹੀ ਸਨ 1695 ਵਿਚ ਕੇਸਧਾਰੀ ਹੋਣ ਤੇ ਕੜਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਹੁਲ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੱਪੀ ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਨ 1699 ਸਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਪੌੜ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 1891 ਵਿਚ ਛਪੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ('ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼', ਪੱਥਰ ਛਾਪਾ ਐਡੀਸ਼ਨ 1891, ਸਫ਼ਾ 309)। ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਗ਼ਲਤੀ ਨੂੰ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। 'ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ' (ਲਿਖਣ ਸਾਲ 1798) ਵਿਚ ਤਾਰੀਖ਼ 1698 ਦੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। 'ਭੱਟ ਵਹੀ ਭਾਦਸੋਂ ਪਰਗਨਾ ਬਾਨੇਸਰ' ਵਿਚ ਵੀ 1698 ਦਾ ਸਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬੋਰ, ਉਸ ਪਹਿਲੀ ਵਿਸਾਖ ਦੇ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਅਨੰਦਪੁਰ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਰਬਾਬੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਰਾਮ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਥਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ, ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾਨ ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸਿਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚੁੱਪ ਛਾ ਗਈ। ਸਾਖੀਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਇਹੀ ਬੋਲ ਆਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਆਖਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਦਇਆ ਰਾਮ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਨੇੜੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਰਾ ਕੂ ਉਚੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਗੱਡੇ ਹੋਏ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। (ਹੁਣ ਉਹ 'ਤੰਬੂ ਵਾਲੀ ਪਹਾੜੀ' ਕੱਚੀ ਪਹਾੜੀ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਖੁਰ ਗਈ ਸੀ) ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਿਬੜੀ ਕਿਰਪਾਨ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਇਸ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਕੌਤਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਪੰਜਵੇਂ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ 'ਸਿਰ ਭੇਟ ਕਰਨ' ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੀਸ ਭੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਨੀਲਾ ਬਾਣਾ ਪਹਿਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। (ਵੇਖੋ: ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਸਾਖੀ 59, ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸਫ਼ਾ 825)। ਇਸ ਸਬੰਧੀ 'ਭੱਟ ਵਹੀ ਭਾਦਸੋਂ ਪਰਗਨਾ ਬਾਨੇਸਰ' ਵਿਚ ਇਕ ਇੰਦਰਾਜ ਇੰਞ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

'ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਲ ਦਸਮਾਂ ਬੇਟਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਕਾ ਸਾਲ ਸਤਰਾਂ ਸੈ ਪਚਾਵਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਵੈਸਾਖੀ ਕੇ ਦਿਹੂੰ ਪਾਚ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਖਾਂਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਦੀ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਰਾਖਾ। ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਦੈਆ ਰਾਮ ਸੇਪਤੀ ਖਤਰੀ ਬਾਸੀ ਲਾਹੌਰ ਆ ਖਲਾ ਹੂਆ। ਪਾਛੇ ਮੋਹਕਮ ਚੰਦ ਛੀਪਾ ਬਾਸੀ ਦਵਾਰਕਾ, ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਨਾਈ ਬਾਸੀ ਬਿਦਰ ਜ਼ਫ਼ਰਾਬਾਦ, ਧਰਮ ਚੰਦ ਜਵੰਦਾ ਜਾਟ ਬਾਸੀ ਹਸਤਨਾਪੁਰ, ਹਿਮਤ ਚੰਦ ਝੀਵਰ ਬਾਸੀ ਜਗਨਨਾਥ ਬਾਰੋ ਬਾਰੀ ਖਲੇ ਹੁਏ। ਸਬ ਕੋ ਨੀਲ ਅੰਬਰ ਪਹਿਨਾਇਆ। ਵਹੀ ਬੇਸ ਅਪਨਾ ਕੀਆ। ਹੁੱਕਾ, ਹਲਾਲ, ਹਜ਼ਮਤ ਹਰਾਮ, ਟਿੱਕਾ ਜੰਝੂ ਧੋਤੀ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰਾਇਆ। ਮੀਣੇ ਧੀਰਮਲੀਏ ਰਾਮ ਰਾਈਏ, ਸਿਰਗੰਮ, ਮਸੰਦਾਂ ਕੀ ਵਰਤਨ ਬੰਦ ਕੀ। ਕੰਘਾ, ਕਰਦ, ਕੇਸਗੀ, ਕੜਾ, ਕਛਹਿਰਾ ਸਭ ਕੋ ਦੀਆ। ਸਭ ਕੇਸਧਾਰੀ ਕੀਏ।' (ਇਸ ਇੰਦਰਾਜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਵਾਂ ਕਕਾਰ 'ਕੇਸਕੀ' ਹੈ; 'ਕੇਸ' ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਨ, ਪਰ ਭੱਟ ਵਹੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਇੰਦਰਾਜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1695 ਵਿਚ ਹੀ ਕੇਸ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ)।

'ਸੀਸ ਭੇਟ ਕੌਤਕ' ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚਉਪਤਿ ਰਾਇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਲਿਆਉਣ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਧਰਮ ਚੰਦ ਛਿੱਬਰ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦਾ ਕੁੰਡਾ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਬਾਟਾ ਅਤੇ ਖੰਡਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਕੁੰਡੇ 'ਤੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਬਾਟਾ ਰੱਖ ਕੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ, 'ਪਾਹੁਲ' ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ 'ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦੀ ਰਸਮ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ: ਕਾਮਰੇਡ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ

ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਕਾਮਰੇਡ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਵਿਖੇ 1901 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਅਲੂਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਖੁਦ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਉਚ-ਕੋਟੀ ਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ। ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹੇ। ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੇਕਾਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਤੇ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਮਹੰਤਾਂ ਤੇ ਮਸੰਦਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਡੱਟ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਬਾਲਮ'

ਅਕਾਲੀ ਜਥੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਰਪੱਕ ਭਾਸ਼ਾਈ ਗਿਆਤਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਗਿਆਤਾ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਤੇ ਕਈ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਖਰੀਦੇ ਤੇ ਤੁਰਕੀ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਵੀ ਰਹੇ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਈਸਟਰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮਾਸਕੋ ਤੋਂ ਫਲਸਫੇ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਈ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਇਕ ਵਧੀਆ ਲੇਖਕ, ਆਲੋਚਕ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਬਿਨਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਯਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ, ਗਦਰ ਲਹਿਰ, ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਪਤਵਾਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਭਾਈ, ਇਕ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਸ. ਮੇਦਨ ਸਿੰਘ ਮੇਦਨ ਬਰੇਲੀ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਸੀ। ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਧਵਾ, ਛੋਟੀ ਭੈਣ, ਭਾਣਜਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ

ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ 12 ਅਪਰੈਲ 1971 ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਾਰਨ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਸਖਤ ਸਰਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਲਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੰਦਰ ਦਾ ਝੋਲਾ ਫਰੋਲਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮਿੱਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਅੰਬ ਦੇ ਆਚਾਰ ਦੀ ਫਾੜੀ ਨਿਕਲੀ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਬੀਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਮਿਸਾਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਗੂ ਸਨ, ਉਥੇ ਉਹ ਇਕ ਮਿਸਾਲੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੇਰੀਅਨ ਵੀ ਸਨ।

ਪੁੱਤਰੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈਆਂ। ਘਰ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਗਰੀਬੀ, ਤੰਗੀ, ਮਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟੇ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਕੱਟ ਰਹੇ ਮੇਦਨ ਜੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਦੀ ਚਿੰਨੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਘਰ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ।

ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ ਨੇ ਤੇਜਾ ਵਹੀਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੁਮਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਠੀਆਂ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫੌਜੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ ਮਹੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਏ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੁਪੇਤ ਵੀ ਨਾ ਮਾਰਨੀ ਪਈ। ਜਦਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਹੀਨੇ-ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਲਗਦੇ ਰਹੇ। ਮੋਰਚੇ ਲੰਬੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਵਤੀਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਡਰਲੀ ਜਥੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਲੜਿਆ ਜਾਵੇ, ਆਖਿਰ ਉਸ ਜਥੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਹੀਦ ਜਥਾ ਮੋਹਰੇ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਾਗ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਸਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮੋਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸਨ। ਪਰ ਵਿੱਦਿਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਭੇਜਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਾਬਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗਦਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਉਹ ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਏ, ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਊਧਮ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭਗੋਤੇ ਗਦਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਤੁਰਕੀ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼

ਵਿਰੁੱਧੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਰਕੀ ਫੌਜੀ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਤੁਰਕੀ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਸਤੁਨਤਨੀਆਂ ਫੌਜੀ ਕਾਲਜ 'ਤੇ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। 1929 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਗਈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦੇ ਗਦਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਗਦਰੀ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤੇ, ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੰਬੇ-ਲੰਬੇ ਲੇਖ ਲਿਖ ਕੇ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖੰਡੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਹੁਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਈਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਾਹੁਲ ਦਿੱਤੀ। (ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮਗਰੋਂ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਨੇ ਘੜੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਨਿਰਮਲੇ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ 'ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ' ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਾਹੁਲਾ ਲੈਣਾ ਕਹਿ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹਰਗਿਜ਼ ਇਹ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। 'ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ' ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ 'ਸੱਤੋ ਤੇ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਰਸਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ)।

ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਨਾਂ 'ਸਿੰਘ' ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ 'ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ' ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਤ-ਮਰਿਆਦਾ ਦੱਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਛਲਾ ਜਨਮ, ਧਰਮ, ਕਰਮ, ਭਰਮ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ 'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਖਾਲਸਾ' ਹੋ। ਤੁਸੀਂ 'ਪੰਜ ਕਕਾਰ' ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਰੱਖਣਾ। ਮੀਣੇ, ਮਸੰਦ, ਧੀਰਮੱਲੀਏ, ਰਾਮਰਾਈਏ ਤੇ ਸਿਰਗੰਮ (ਮੋਨੇ); ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ। ਗੋਰ (ਕਬਰ), ਮੜ੍ਹੀ (ਸਮਾਧ), ਮੱਠ (ਜਠੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ) ਭੁੱਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੇ ਵਿਚ ਰਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਸ 'ਚ ਭਰਮ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ।

ਇਸ ਕੌਤਕ ਨੂੰ 'ਸੀਸ ਭੇਟ ਕੌਤਕ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ (1) ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿਰ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ 'ਧਰਮ' ਦੇ ਲੇਖੇ (ਸੱਚ, ਇਨਸਾਫ਼, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਾਸਤੇ) ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ; ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ 'ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਲਏਗਾ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ 'ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ' ਵਾਂਗ ਸੱਚ ਵਾਸਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਸਦਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ। (2) ਸਿੱਖ ਦਾ ਰੂਪ (ਕੇਸ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਵਾਲਾ) ਨਿਆਰਾ ਰਹੇਗਾ ਤੇ (3) ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਫ਼ਲਸਫੇ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਰਹੇਗਾ (ਫ਼ਲਸਫੇ ਦਾ ਮਾਅਨਾ ਹੈ: ਰਹਿਤਾਂ ਕੁਰਹਿਤਾਂ, ਯਾਨਿ ਸਮਾਜਿਕ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ, ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਯਾਨਿ ਰੂਹਾਨੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ, ਦੋਵੇਂ ਹਨ)।

ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ ਦੇਣ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ (ਪੰਜ

ਪਿਆਰਿਆਂ) ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜ ਮੁਕਤਿਆਂ: ਦੇਵਾ ਰਾਮ, ਰਾਮ ਚੰਦ, ਟਹਿਲ ਦਾਸ, ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ, ਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਚੰਦ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਿੰਘ' ਨਾਂ ਬਖਸ਼ੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੇ ਸਪੁੱਤਰ (ਚਿਤਰ ਸਿੰਘ, ਬਚਿਤਰ ਸਿੰਘ, ਉਦੈ ਸਿੰਘ, ਅਨਿਕ ਸਿੰਘ, ਅਜਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ), ਚੌਧਾ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘ (ਦੀਵਾਨ), ਆਲਮ ਸਿੰਘ 'ਨੱਚਣਾ' ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ (ਰਾਮ ਕੰਵਰ); ਗਿਆਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕੀਆਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਘ ਦੱਤ (ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ), ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੱਤ (ਭਰਾ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ), ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ), ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ; ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਪੁਰੋਹਤ, ਬਰਨ ਸਿੰਘ, ਅਣੀ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿਸ਼ੌਰੀਆ, ਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਸੋਢੀ ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੋਢੀ ਨੰਦ ਸਿੰਘ, ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਦਿਲਵਾਲੀ, ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰੀ ਸਿੰਘ, ਭੰਡਾਰੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਰਬਾਰੀ ਸਿੰਘ ਵਗ਼ੈਰਾ ਨੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ 45 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ 'ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ' ਨੇ ਆਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ 50 ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਈ ਜਥੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇੰਝ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਦਿਨ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਦੇਣ 'ਚ ਬੀਤ ਗਏ ਤੇ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। (ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਸਿੱਖ, ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ)।

ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਨਿਰਮਲੇ ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਨ 1911 ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਗੱਪ ਸਿੱਖ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 'ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ' ਨੂੰ 'ਖੰਡੇ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪ 'ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਪ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਇਕ ਨਿਰਮਲੇ ਲੇਖਕ ਦੀ 28 ਪਉੜੀਆਂ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸੀ। (ਇਹ ਵਾਰ ਇਸ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗਵਾਹੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਨ 1787 ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 41ਵੀਂ ਵਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸੇ

ਨਿਰਮਲੇ ਟੋਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਖੌਤੀ 'ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ' ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ)

ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਲਾਈਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ 'ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ'; ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਸ ਲਾਈਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹਰਗਿਜ਼ ਇਹ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਚੇਲਿਆਂ', ਯਾਨਿ 'ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ' ਤੋਂ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ 'ਗੁਰੂ ਵੀ ਤੇ ਚੇਲਾ ਵੀ' ਬਣੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ 'ਵਾਰ' ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜਾਂ ਜ਼ਰਾ ਮਾਸਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਵਾਰ/ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ 'ਗੁਰੂ ਦਾਸ ਮਨਾਈ ਕਾਲਕਾ ਖੰਡੇ ਕੀ ਵੇਲਾ'। ਪੀਵਹੁ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ ਹੁਇ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ। ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ ਮਨਮੁਖੀ ਦੁਹੇਲਾ। ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ।

ਗੁਰ-ਚੇਲਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ, ਰਾਗ ਸੂਹੀ ਵਿਚ, ਸਫ਼ਾ 731 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ 'ਹਮਰੀ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਹਮ ਵੇਚਿਓ ਸਿਰੁ ਗੁਰੁ ਕੇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਪਰਿਓ ਗੁਰ ਚੇਲਾ, ਗੁਰ ਰਾਖਹੁ ਲਾਜ ਜਨ ਕੇ॥' (ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਅਨਾ ਹੈ: 'ਗੁਰੂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਹੈ; ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹੈ; ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਨਾਂ 'ਗੁਰੂ ਦਾ ਚੇਲਾ' ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਰਖੋ ਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਜਪਾਈ ਰੱਖੋ)।

ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਦੀ ਰਸਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਲ ਬਿਆਨ 'ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ' ਦੀ 59ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ: 'ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਪਿਪਲੇ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਇ ਪਾਇ ਪਾਂਚ ਦਫ਼ਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਮੇਂ ਚੁਆਇ, ਪਾਂਚ ਹੀ ਬਾਰ ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਫ਼ਤੇ ਗਜ਼ਾਈ'; ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਾਹੁਲ ਦਿੱਤੀ। (ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਾਰ ਹੋਰ ਜਣੇ ਨਹੀਂ ਸਨ)।

ਉੱਥੇ ਅਸੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣਾ ਬੇਦਲੀਲੀ ਗੱਲ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਹੁਲ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਤਾਂ ਅਜੇ ਪਾਹੁਲੀਏ ਨਹੀਂ ਸਨ (ਯਾਨਿ, ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 'ਬੇਅੰਮ੍ਰਿਤੀਏ' ਹੀ ਸਨ)। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕ 'ਬੇਅੰਮ੍ਰਿਤੀਏ' ਪਾਸੋਂ ਪਾਹੁਲ ਲਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ

ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੀਲੋ ਜਥਾਬੰਦ ਕਰਕੇ 30 ਦੇ ਕਰੀਬ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦੇ ਗਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚ ਗਿਆ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਉਹ ਸੁਤੰਤਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਵੇ।

ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ ਸ਼ਾਂਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਉਥੋਂ ਤਕ ਹਾਮੀ ਸਨ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਤੇ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਹਥਿਆਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਲਈ ਤਕਰੀਰ ਤੇ ਸਮਸ਼ੀਰ ਦੋਵੇਂ ਹੋਣੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੋਕ ਸਮੇਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੁਤੰਤਰ ਜੀ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਅੱਸੀ ਫੀਸਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹੇ। ਪੈਪਸੂ ਦੀ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਕੇ ਗੁਰੀਲਾ ਜਥੇ ਬਣਾ ਕੇ 171/2 ਏਕੜ ਜਮੀਨ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ। ਉਹ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਸਨ, ਉਹ ਭਰਤੀ ਜੁਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 14 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜੁਥਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਮਹਾਨ ਜਰਨੈਲ, ਮਹਾਨ ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਲੇਖਕ, ਕੀਲ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੁਲਾਰੇ, ਆਗੂ, ਤਿਆਗੀ, ਤਪਸਵੀ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਖਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਗਨ, ਲੋਕ ਸੇਵਾ, ਸਾਦਗੀ, ਨਿਸ਼ਕਾਮਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਚੇਚੇ ਵੱਡੀ ਯਾਦਗਾਰ ਹੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸਮਾਧ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਲੂਣਾ (ਹਰਦੇਛੰਨੀ) ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ 'ਸੁਤੰਤਰ ਮਾਰਗ' ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਚ ਪਾਹੁਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ 'ਪਾਹੁਲੀਏ' ਬਣੇ ਸਨ, ਖੁਦ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

'ਸੀਸ ਭੇਟ ਕੌਤਕ' ਅਤੇ 'ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ' ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨ' ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿੱਖ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਦੇ ਉਸੇ ਕਾਲ ਵਿਚ (ਸਨ 1711 ਵਿਚ) ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'ਗੁਰ ਸੋਭਾ' (ਲੇਖਕ ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤੀ) ਵਿਚ ਅਤੇ ਭੱਟ ਵਹੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਗੁਰ ਸੋਭਾ ਵਿਚੋਂ:

ਚੇਤ ਮਾਸ ਬੀਤਿ“ਸਕਲ ਮੇਲ ਭਯੋ ਅਪਾਰ।

ਬੈਸਾਖੀ ਕੈ ਦਰਸ ਪੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰੀਯੋ ਬਿਚਾਰ॥

(5:2॥118)।

ਸੰਗਤ ਦਰਸਨ ਕਰਤੁ ਸਬ ਨਗਰ ਬਿਸਥਾਰ।

ਹੂਐ ਦਇਆਲ ਦਰਸਨ ਦੀਯੋ ਕਰਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ॥

(3॥119)

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਰੀ ਖੁਸੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰੀ ਨਿਹਾਲ।

ਕੀਓ ਪ੍ਰਗਟ ਤਬ ਖਾਲਸਾ ਚੁਕਿ“ ਸਗਲ ਜੰਜਾਲ॥4॥120॥

ਸਬ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲੀ ਸੁਭ ਸਤਿਲੁਦ੍ਰ ਕੇ ਤੀਰ।

ਕੇਤਕ ਸੁਨ ਭਏ ਖਾਲਸਾ ਕੇਤਕ ਭਏ ਅਧੀਰ॥5॥121॥

ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗਿਰੀ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਪੰਥ ਨਹੀਂ ਸਾਜਿਆ:

ਤਜ ਮਸੰਦ ਪ੍ਰਭ ਏਕ ਜਪ ਯਹ ਬਿਬੇਕ ਤਹਾਂ ਕੀਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਸੇਵਕ ਮਿਲੇ ਨੀਰ ਮਹਿ ਜੋ ਮੀਨ॥6॥122॥

ਕਰਨਹਾਰ ਕਰਤਾਰ ਹੁਕਮ ਕਰਤੇ ਕੀਆ।

ਕਰ ਮਸੰਦ ਸਭਿ ਦੂਰ, ਖਾਲਸਾ ਕਰ ਲੀਆ॥32॥148॥

ਸਿਮਰਤ ਨਾਮ ਪੁਨੀਤ ਟੁਟਤ ਫੰਦ ਹੈ।

ਭਏ ਖਾਲਸਾ ਸੋਇ ਛੋੜਿ ਮਸੰਦ ਹੈ॥46॥162॥

ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹਿਲ ਦਈ ਕਰਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭ ਸੋਈ।

ਕੀਉ ਦਸੋਂ ਦਿਸ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨਾ ਕੋਈ॥33॥149॥

ਸੋ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਜਾਂ ਨਵਾਂ ਪੰਥ ਨਹੀਂ ਸਾਜਿਆ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਆਪਣਾ ਖਾਲਸਾ' (ਸਿੱਧਾ ਖੁਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ) ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਲੇਖਕ (ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ) ਮੱਖੀ 'ਤੇ ਮੱਖੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਚਾਲ ਵਿਚ 'ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ' ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁਰੱਬੇਬੰਦੀ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਰਪੰਚ

ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਉਸਦੇ ਦੋ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ- ਉਸਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਤੇ ਸਾਧਾਰਣ ਤੋਂ ਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਵਿਅੰਗਮਈ ਸਿਰਜ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ। ਪਰ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ, ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰੂਪ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵੇਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਬਾਪੂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਹਟਿਆ ਸੀ। ਮੰਜੀ ਉੱਤੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ, ਬੁਟੀਦਾਰ ਰੁਮਾਲੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸੈਂਚੀ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਕਾਲੇ ਫਰੇਮ ਵਿਚ ਮੋਟੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ ਐਨਕ ਪਈ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਪੰਜਾਮਾ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਕਛਹਿਰਾ ਪਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੇ, ਅਲਾਣੀ ਮੰਜੀ ਦੇ ਵਾਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਫ ਦਿੱਸਦੇ ਸਨ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਕੀਆਂ ਕਰ-ਕਰ ਰੋਟੀ ਪਾਉਂਦਾ ਬਾਪੂ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਰੋਸ਼ਮੀ, ਸਫੈਦ ਦਾਹੜੇ ਵਾਲਾ ਦੇਵਦੂਤ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਦੇਵਦੂਤ ਵਰਗਾ ਹੀ ਨਿਰਫਲ,

ਬਲਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ

ਨਿਰਮਲ ਹਾਸਾ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਝਰਿਆ, ਜਦੋਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਭੇਤ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ।

-ਮਹਾਂ ਸਿੱਖ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲੀ ਲੱਗੀਓਂ ਬਈ- ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਵਾਲੀ ਬਾਲੀ, ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੈਦ ਧਰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਬੜੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਨਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਸਿੱਖ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

-ਕਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣੇ- ਬਾਪੂ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੇ ਕੁੱਤੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ- ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੈ।

-ਫੇਰ- ਮੈਂ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਰੁਖ ਸਿਰ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

-ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੁਰੱਬੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸਰਪੰਚੀ ਕੀਤੀ ਐ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਦੂਏ ਦਾ ਭੋਰਾ ਨੀ ਖਾਣ ਦਿੰਦਾ- ਬਾਪੂ ਨੇ ਇੱਕ ਬੁਰਕੀ ਦੂਰ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਜਦ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕੁੱਤਾ ਉਹ ਚੁੱਕਣ ਗਿਆ, ਬਾਪੂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਕਰਕੇ ਰੋਟੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੀ ਠੀਕ ਵੰਡ ਤੋਂ ਤੁਰੀ ਗੱਲ, ਬਾਪੂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਵਜੋਂ ਅਨੁਭਵ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਈ।

ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਰਪੰਚ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵੀ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ, ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਪਹਿਲਾ ਸਰਪੰਚ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅਤਿ-ਸਾਧਾਰਨ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਇੰਨੀ ਸਰਲ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਲਿਆ ਅਤੇ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। 1907 ਵਿਚ ਪਈ ਪਲੇਗ ਵਿਚ, ਇੱਕੋ ਰਾਤ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਮਰ ਗਏ ਸਨ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਕਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਮਰਨ ਤੋਂ ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਦਿਨ, ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਤੇਜੇ ਨੂੰ, ਉਹਦੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਭੂਆ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਪਛੜ ਕੇ ਹੋਏ ਮਸਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਵੱਸਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ 'ਅਮਲੀਆਂ ਦੇ ਬੁਝਗੜ੍ਹ' ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਨਸ਼ਾ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਹੋਣਾ ਮਾਫਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੇ, ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਈ ਐ, ਜਿਹੜੀਆਂ 'ਹੱਟੀ ਵਾਲੀ ਬੋਬੋ-ਬਾਬੋ' ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਕਾਤ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਤੇਜਾ ਜੀਹਦੇ ਦਰਾਂ ਅੱਗੇ ਮੰਗਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੁਕਦਾ, ਸਰਪੰਚ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਜੀਹਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਬਣੇ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬੁਲਾਉਣ ਗਿਆ ਸਿਪਾਹੀ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇਣੀ ਜਾਂਦਾ (ਬਿਨਾਂ ਤਖਤਿਆਂ ਤੋਂ ਡਿਓਵੀ, ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ)। ਉਹਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣਨਾ ਇੰਨਾ ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਲੰਬਤਦਾਰਾਂ ਦੇ ਜੈਬ (ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਮਾਫਕ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਜੈਬ, ਵੇਲੇ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੈਲੀਆਂ-ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਰ ਸ਼ਰੀਫ ਆਦਮੀ ਬਚ ਕੇ ਲੰਘਦਾ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਲਾਏ ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਲਾਗੇ ਬੰਨ੍ਹੇ-ਚੰਨ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਮਿਲਦਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਫ਼ੀਮ ਨਾਲ ਰੱਜਿਆ ਜੈਬ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ (ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਜੈਬ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ 10 ਕਦਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਘਰੋਂ 20 ਕੁ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸੀ) 'ਬਾਬੋ ਤੇਜੇ' ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ, ਬੱਕਰੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਤੇ 'ਸਾਲੇ ਨੰਗ ਸਰਪੰਚ' ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ

ਨੂੰ ਪੁਣਦਾ। ਤਿੰਨ ਮਣ ਪੱਕੇ ਦੀ, ਭਲਵਾਨੀ ਦੇਹ ਵਾਲਾ ਸਰਪੰਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਈ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦਾ- 'ਜੈਬ ਕਿਮੇਂ ਐ ਅੱਜ?'

-ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ ਤੈਨੂੰ ਦੱਖੁ ਦਾਣਾ ਦੇਣ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚ- ਤੇ ਬਾਪੂ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ 'ਸਿੰਗ-ਨੈਣ' ਕਰਕੇ ਰਾਹ ਤੋਰ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਆਪ 'ਇਯਾਲੀਆ' ਦੇ ਘਰ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘ, ਲੰਮੀ ਵੀਹੀ ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦਾ।

-ਤੂੰ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਚਾਰ ਮਾਰ ਸਾਲੇ ਦੇ ਬੁਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਫੜ੍ਹ ਕੇ, ਤੇਰੇ ਮੂਹਰੇ ਕੀ ਐ ਜੈਬ-ਐਮੇਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਖਾਈ ਜਾਨੈਂ- ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦਾ ਦਰਤ ਵਾਲਾ ਜੱਟ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਦਾ ਜੱਟ। ਬਾਣਾ ਕਚਹਿਰੀ ਉਹਨੂੰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਨਾਇਕ ਵਾਂਗ, 'ਮੇਲਾ' ਲਗਦੇ ਸਨ।

-ਕੁੱਟ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਕੇਹਰ ਸਿਆਂ ਤੂੰ ਵੇਬਰਾ ਲਿਐ- ਫੇਰ ਕਿਹੜਾ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਿਐ। ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨੀ-

-ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਹੰਕਾਰਿਆ ਹੋਇਐ- ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਵੱਟਦਾ।

-ਨਾਨਕ ਸੇ ਨਰ ਅਸਲ ਖਰ, ਜਿ ਬਿਨ ਗੁਣ ਗਰਬਿ ਕਰੇਨਿ॥

-ਬਾਪੂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗਵਾਹ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ। ਪਰ ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਵੀ ਤਾਂ ਆਖਰ ਉਹਦਾ ਸੰਗੀ ਸੀ, ਮੁਸਕੜੀਏਂ ਹੱਸਦਾ, ਟਕੋਰ ਕਰਦਾ-

-ਨਾਲੇ ਕਹਿਨੈ ਹੁਨੈ ਬਈ, ਜੇ ਜੀਵੈ ਪੱਤ ਲੱਬੀ ਜਾਇ.....

ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਅੱਧ-ਪਚੱਧਾ ਮਹਾਂਵਾਕ ਸੁਣ ਕੇ, ਬਾਪੂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ, ਤੇ ਫੇਰ ਹੌਕਾ ਜਿਹਾ ਭਰ ਕੇ, ਅੱਧਾ ਕੁ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਤੇ ਅੱਧਾ ਕੁ ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ- ਐਹੋ ਜਿਹੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਚੁੱਕਣਾ ਵੀ, ਪੱਤ ਲਹਾਉਣ ਬਰਾਬਰ ਐ-

ਪਰ ਬਾਪੂ ਦੇ ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਤੇ ਜੀਤ ਚਾਚੇ ਵਰਗੇ ਹਮਾਇਤੀ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਆਈ ਤੇ ਆਉਂਦੇ, ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਜੈਬ ਨੂੰ ਗੋਡਿਆਂ ਹੇਠ ਲੈ ਲੈਂਦੇ- ਹੁਣ ਕੱਢ ਗਾਲ੍ਹਾਂ- ਉਹ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ।

ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਧੀਨ, ਮੁਰੱਬੇਬੰਦੀ (ਚੱਕਬੰਦੀ) ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਚੰਗੀਆਂ ਮਾਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਹੋਈ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਅਜੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕਈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ 'ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਸਨ, ਕਈ ਕਈਆਂ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਰੜਕਦੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਜੈਬ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਚਾਇਤ ਬੁਲਾਈ ਗਈ।

ਜੈਬ ਨੇ, ਆਗਾਂ ਨੂੰ ਗਈ (ਗੰਨੇ ਘੜਨ) ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਰਾਹ ਵਿਚ ਘੇਰ ਲਈ ਸੀ। ਦਿਨ ਭਰ ਗੱਲ ਸੁਲਗਦੀ ਰਹੀ। ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਰਹੀ। ਪਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਕੁਝ ਹਮਦਰਦਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਜੈਬ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ, ਠੰਢੀ ਹੁੰਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਦਿਨ ਦੇ ਛਿਪਾਅ ਨਾਲ ਦੋ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਮਿਸਤਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਆ ਗਏ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਭੇਜ ਕੇ ਪੰਚਾਂ ਅਤੇ ਜੈਬ ਨੂੰ, ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

-ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚ- ਜੁੱਤੀਆਂ ਦਾ ਪਾ ਦੇ ਹਾਰ ਬਣਾ ਕੇ- ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ, ਗਈ ਰਾਤ ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ- ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਝੋਟਾ ਨੱਥੇ ਈ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਅਤਿਕੇ ਆਏ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਪੂ ਦੇ ਵੀ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ- ਗਏ 'ਤੇ ਬਿਨਾ ਕੇ ਫੇਰ ਕੰਜਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ 'ਚ- ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇਜਾ ਸਿੱਖ ਬੋਲਦੈ। ਐਂ ਤਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਜਿਊਣਾ ਦੁੱਭਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਇਹੋ ਜੇ ਮਲੰਗ (ਜੈਬ ਛੜਾ ਸੀ)। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਬਈ ਜਾਗ ਪਈ ਸੀ। ਜੈਬ ਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਰੜਕਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੱਠ ਹੋ ਗਿਆ।

-ਹਾਂ ਬਈ ਜੈਬ ਸਿਆਂ, ਸੱਚ-ਸੱਚ ਦੱਸ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ- ਗਰਜਾ ਸਿੱਖ ਬੋਲਿਆ।

- ਮੈਂ ਚਾਚੇ ਨਗਰ ਖੇੜੇ ਖੜਾਂ...

- ਤੂੰ ਤਾਂ ਗੰਦ ਵੀ ਨਗਰ ਖੇੜੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਈ ਬਕਦੈ- ਕਿਸੇ ਨੇ ਜੈਬ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰਦੇ ਈ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

- ਸੱਚ ਦੱਸਦੈ ਇਹ, ਬੜਾ ਜਧਿਸਟਰ। ਜਦ ਤਾਂ ਗੋਲੂ ਵਰਗੀ ਤਖਾਣੀ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਰੋਣ ਬਣ ਕੇ- ਸਾਲਾ ਨਗਰ ਖੇੜੇ ਦਾ ਹੋਇਐ-

ਕੋਈ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

- ਗੱਲ ਤੇਜਾ ਸਿਆਂ ਕੀ ਪੁੱਛਣੀ ਐ, ਬਹੂ ਕਿਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦੀ ਐ- ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਕੇ ਪਰੇ ਕਰੋ- ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਨੱਥੁ ਘੁਮਿਆਰ ਨੂੰ ਸਵਾਰੀ ਤਿਆਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹਿ ਆਇਆ ਸੀ- ਪਿੰਡ ਕਿਤੇ ਭੁੱਲਿਐ ਜੈਬ ਨੂੰ-

- -ਠੀਕ ਐ ਫੇਰ, ਬਹੂ ਪਰ੍ਹੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਦਵੇ ਬਿਆਨ- ਜੈਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਮਾਇਤੀ ਨੇ ਘੁੰਡੀ ਅੜਾ ਲਈ ਸੀ।

- -'ਆਹੋ ਫੇਰ', ਸੱਚ ਤਾਂ ਈ ਨਿੱਤਰੂ- ਜੈਬ ਵਾਲਾ ਟੋਲਾ ਬਹੂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਸੱਦਣ ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਮੁਹਤਬਰ ਬੰਦੇ ਬਹੂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਸੱਦਣ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ

ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਰਾਹ ਤਲਾਸ਼ਿਆ ਗਿਆ- ਦੋ ਬੰਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬਹੂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਪੁੱਛਣ।

ਬਾਪੂ ਤੇ ਤਾਇਆ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੱਖ, ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਓਟੀਏ ਦੇ ਓਹਲੇ, ਘੁੰਡ ਕੱਢੀ ਬੈਠੀ ਬਹੂ ਨੇ ਵਾਕਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ-

ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬੋੜੀ ਪਛੜ ਗਈ ਸੀ। ਦੋ ਗੱਠੇ ਦੇ ਪਰੇ 'ਚ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਨੇ ਪੈੜਚਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਗੰਨਾ ਚੁਪਦਾ ਜੈਬ ਉਹਦੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਈ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕਦਮ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜੈਬ ਵੀ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗਈ ਤਾਂ ਜੈਬ ਫਿਰ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ-

-ਫੇਰ ਭਾਈ? ਤਾਏ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

- ਫੇਰ ਜੀ ਮੈਂ ਭੱਜ ਕੇ ਇੱਖ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘ ਆਈ- ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ।

- ਤੈਨੂੰ ਉਹਨੇ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆ-ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਊ- ਤਾਏ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

- ਨਹੀਂ ਜੀ, ਉਹ ਬੋਲਿਆ ਕੁਛ ਨੀ- ਬਹੂ ਨੇ ਘੁੰਡ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰ ਮਾਰਿਆ।

- ਕੋਈ ਹੱਥ ਪਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਊ- ਬਾਪੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਜੋ ਬਹੂ ਦੱਸਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਏ। ਬਹੂ ਦੇ ਜਵਾਬ, ਸਰਪੰਚ ਦੀਆਂ 'ਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਰ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਰੇ ਰਹੇ ਸਨ।

- ਨਾਂ ਜੀ- ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਬਹੂ ਦਾ ਵਿਹੁ ਵਰਗਾ ਸਿਰ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਹਿੱਲਦਾ ਵੇਖਿਆ।

- ਉਹਨੇ ਹੱਥੋਪਾਈ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਵਾਰੀ ਮੂਹਰੇ ਹੋਇਆ, ਫਿਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ।

ਤਾਇਆ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੱਖ ਤੇ ਬਾਪੂ ਉੱਠ ਆਏ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਜੈਬ ਅਤੇ ਬਹੂ, ਬਚਾਅ ਕਰਦੇ ਈ, ਬੱਸ ਕੁਦਰਤੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਜੈਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

-ਤੈਂ ਤਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਖੋਹ ਕਰਤੀ ਤੇਜਾ ਸਿਆਂ- ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਪਰਨਾ ਝਾੜਦਾ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

- ਸਮਝ ਲੈ ਬੱਦੂ ਤੋਂ ਬਿੱਲੇ ਦੀ ਪੁੰਛ ਟੁੱਟ'ਗੀ।

- ਸਰਪੰਚ ਜਰਕ ਗਿਆ- ਦੇ ਕੁਪੱਤੇ ਦੇ

ਦੋ ਪਰੋਸੇ- ਨੱਥੁ ਘੁਮਿਆਰ ਬੋਲਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ- ਬਾਬਾ ਜੈਬ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਦੱਬ ਕੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕਰ ਗਿਆ- ਕਾਹਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਐ ਟੱਟੂਆਂ ਦੀ।

ਬਾਪੂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰ, ਕਾਕਾ ਬਾਬਾ, ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਬੋਲਿਆ ਸੀ- ਤੈਂ ਤਾਂ ਮੁੰਡਿਆ, ਲਾਣੇ ਦੀਓ ਬੇ-ਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਾਤੀ-

ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਤਾਂ ਚਾਚਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਜੇ ਮੈਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕਰਦਾ- ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਕਿਹੜਾ ਜੈਬ ਨੇੜਿਓ ਲਗਤਾ ਤੀ- ਬਾਪੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਠਦੇ, ਪਰਨੇ ਕੱਪੜੇ ਝਾੜਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਬਾਪੂ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਉੱਚੀ ਉੱਠ ਅਸਮਾਨੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਅਸਮਾਨੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ ਬਾਪੂ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਅਤੇ ਜੈਬ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ। ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਜਣੇ, ਸਿੱਧੇ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਸਨ।

-ਚੋਧਰੀ, ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣੀ ਐ ਜੈਬ 'ਤੇ। ਥਾਣੇ ਚੱਲੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ- ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮਿਸਤਰੀ ਸਵੇਰੇ ਈ ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

- ਦੇਖ ਕਾਰੀਗਰ- ਜੇ ਤਾਂ ਮੰਨਦੈਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰਪੰਚ...ਫੇਰ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗਿਆ ਰੱਬ ਲਗਦੀ ਕਰਤੀ। ਤੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮੰਨ...ਥਾਣੇ ਜਾਣੈ ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ...ਮੈਂ ਜਾਊ...ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹੂੰ, ਉਹ ਜੈਬ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਭੁਗਤੂ- (ਬਾਪੂ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਟਰਮਾਂ 'ਚ ਦੋ ਕੋਸ ਥਾਣੇ ਗਏ। ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬਹੂ ਦਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਲਿਖਾਉਣ ਬਦਲੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ, ਬਾਪੂ ਥਾਣੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਨੀ ਗਿਆ।) ਥਾਣੇ ਕਚਹਿਰੀ ਦਾ ਕੇਹਰ ਸਿੱਖ ਮਾਹਰ ਸੀ। ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕੋਸ ਕੀਤਾ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਕਚਹਿਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਜੈਬ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹਵਾਲਾਤ 'ਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦੋਸ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਰੀ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ...

ਬਾਪੂ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਇਸਮਾਈਲਪੁਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪੈਦਲ। ਉਸ ਪਗਡੰਡੀ ਵਰਗੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖੂਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਅੱਧ ਦੀ ਖੂਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਖੂਹੀ 'ਤੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਜੈਬ ਆਉਂਦਾ ਦਿੱਸਿਆ। ਹਵਾਲਾਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬਾਅਦ, ਜੈਬ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਟੱਕਰਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਬਥੇਰੀ ਕੁੜੱਤਣ ਵਿਚ, ਹਵਾਲਾਤ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਸਮਝ ਗਿਆ, ਜੈਬ ਅੱਜ ਗਲ ਪਵੇਗਾ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਟਾਲਾ ਵੱਟਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪਾਸਿਓਂ ਲੰਘਦੀ ਵੱਟ-ਡੌਲ ਵੇਖੀ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਰੱਕੜ-ਜ਼ਮੀਨ, ਕਾਹੀ ਤੇ ਪੁਠਕੰਡਾ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕੋਈ ਇੱਧਰ-ਓਧਰ ਨਿਕਲਦੀ ਪਗਡੰਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਸਾਹਮਣੇ, ਕਰਮ ਕੁ ਚੌੜੀ, ਵਿੰਗ ਵਲਵੇਂ ਖਾਦੀ, ਸਾਫ ਪਗਡੰਡੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਜੈਬ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

'ਚਲ ਗਾਲ੍ਹ-ਦੁੱਪੜ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨੀ, ਪਰ ਜੇ ਹੱਥੋ-ਪਾਈ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਮੈਥੋਂ ਛੁਡਾਊ ਕੱਟ'- ਬਾਪੂ ਨੇ ਮਨੋਂ-ਮਨੀਂ ਫਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਸੋਚਿਆ 'ਤੇਜਾ ਸਿਆਂ', ਜੇ ਇਹਨੇ ਐਂ ਗਲ ਪੈਣਾ ਈ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਫੇਰ ਖਹਿੜੇ ਖੇਰੂ। ਦੋ ਮਾਰ ਕੇ

ਕਨੇਡਾ ਹੁਣ, ਉਹ ਨਾ ਰਿਹਾ

ਘਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਤਾਂ ਨੇ ਵੱਟ ਕੱਢ'ਤੇ Nike ਬ੍ਰੈਂਡ ਹੁਣ ਪਾਣੇ ਛੱਡ'ਤੇ ਫਿਰਦੇ ਆ ਯਾਰ ਹੁਣ ਹੌਡਾ ਭਾਲਦੇ ਹੁੰਦਾ ਨੀ afford ਹੁਣ, Range ਮਿੱਤਰੇ ਹੋ ਗਿਆ ਕਨੇਡਾ ਹੁਣ, Change ਮਿੱਤਰੇ।

ਕੰਮ ਕਾਰ ਜਦੋਂ ਦੇ ਸਲੋਅ ਹੋ ਗਏ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ very ਲੋਅ ਹੋ ਗਏ ਜੋਬਾਂ ਵਿਚ ਕੈਸ਼ ਦਾ, flow ਨਾ ਰਿਹਾ ਮਿੱਤਰੇ ਕਨੇਡਾ ਹੁਣ, ਉਹ ਨਾ ਰਿਹਾ।

ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਬਸ ਹੋ ਗਈ ਵਿਬਰੀ ਰਿਐਲਟਰਾਂ ਦੀ ਕੱਸ ਹੋ ਗਈ ਫੁੱਲਾਂ ਉਤੇ ਮਿੱਤਰੇ ਨਾ, ਖੇਲੇ ਤਿੱਤਲੀ ਉਬਰ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਚੀਕ ਨਿੱਕਲੀ।

ਪਿੱਟਦੇ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ, ਲੋਡ ਨਾ ਮਿਲੇ

ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਦ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁੰਮਨਾਮ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਣਲਿਖੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵੀ) ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪੁਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਵਾਂ ਕਾਲਮ 'ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਦ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਰੱਖੜੇ, ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦਾ ਬਣ...ਬਹੁਤੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਇਹਦੇ ਪਰਨੇ ਨਾਲ ਨੈਤ ਕੇ ਸਿੱਟ ਦੁੰ-

ਬਾਪੂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਰੋਸ ਜਾਗਿਆ। ਉਸਦਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ, ਜਿਹੜਾ ਪੰਜ 'ਚ ਆਈਆਂ ਅਗਲੇ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਨਿਚੋੜ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਤਣ ਗਿਆ।

ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਜੈਬ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠ ਬਾਪੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਰਾਹ 'ਚ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਹਵਾਲਾਤ ਦੀ ਕਰੜਾਈ ਅਤੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪੀੜੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਝੰਬਿਆ, ਜੈਬ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਕੇ ਲੰਘਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਾ ਜੈਬ ਬੋਲਿਆ- 'ਚਾਚਾ, ਆਹ ਬਰਮੈ ਮੇਰੇ ਹੱਥ 'ਚ, ਜੇ ਝੂਠ ਬੋਲਾਂ। ਜੈਬ ਨੇ ਪਿੱਪਲ ਨਾਲੋਂ ਪੱਤਾ ਤੋੜ ਕੇ, ਢਾਲ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤਾ। ਬਾਪੂ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਨੀਤ 'ਚ ਕੋਈ ਖੋਟ ਨੀ ਤੀ, ਮੈਂ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬਹੂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨੀ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕੁਦਰਤੀ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਗੇ-

-ਫੇਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੈਬ ਸਿਆਂ, ਤੇਰਾ ਕਸੂਰ ਮੰਨਿਆ ਈ ਨੀ। ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ- ਬਾਪੂ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਦਾ ਕਸਾਅ ਥੋੜ੍ਹਾ ਢਿੱਲਾ ਹੋਇਆ- ਥਾਣੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਗਈਆਂ- ਉਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਐ- ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਤੀ ਬਈ ਕੇਰਾਂ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੱਸਦਾਂ- ਜੈਬ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਬਾਪੂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

...ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮੁਕਾ ਕੇ ਬਾਪੂ, ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਪੱਤੇ ਉਹਲੇ ਖੜ੍ਹਾ ਜੈਬ ਦਿੱਸਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਠਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਕੰਡੋਰਨੇ ਵਾਂਗ ਤਣੀਆਂ ਉਹਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦਿੱਸਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਨੀ ਕਿਉਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਸਿੱਮ ਆਇਆ। ਮੇਰੇ ਹੁੱਧੇ ਗਲੇ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਬੋਲਿਆ-

- ਵਾਹ! ਉਏ ਤੇਜਾ ਸਿਆਂ ਤੇਰੇ- ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਮੇਰਾ ਬਾਪ, ਜੀਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਸੱਚ ਕਬੂਲੇ ਬਿਨਾਂ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਵੀ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ।' (ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ- ਉਂ ਜੈਬ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਕੱਢਦਾ ਰਿਹਾ?)

- ਵਾਧੂ, ਬਾਪੂ ਬੋਲਿਆ-ਮਰਨ ਤੱਕ।

ਪੇਂਟਰਾਂ ਫਰੇਮਰਾਂ ਨੂੰ, ਜੋਬ ਨਾ ਮਿਲੇ ਲੱਭਦਾ ਨਾ ਲੱਭਿਆ, ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ ਨਾ ਕਨੇਡਾ ਕੰਟਰੀ।

ਸੱਚ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਕੂਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲਏ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਵੱਸਦੇ ਰਿਫ਼ੂਜੀ ਹੋ ਗਏ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਬਕੇ ਟਰੰਪ ਮਾਰਦਾ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਵਾਂਗਰਾਂ ਕਰੰਟ ਮਾਰਦਾ।

ਛੱਡ ਕੇ ਟਰੂਡੋ ਸਾਨੂੰ ਭੱਜ ਚੱਲਿਆ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਬੋਲੇ ਦੱਬ ਚੱਲਿਆ 'ਸਹੋਤਿਆ' ਓਏ ਵਹੁਟੀ ਨਿੱਤ, ਸੁਟ ਭਾਲਦੀ ਉੱਚੀ ਅੱਡੀ ਵਾਲੇ ਨਿੱਤ ਬੂਟ ਭਾਲਦੀ।

ਕਿੱਥੋਂ ਕੈਸ਼ ਕਰੀਏ, arrange ਮਿੱਤਰੇ ਹੋ ਗਿਆ ਕਨੇਡਾ ਹੁਣ, change ਮਿੱਤਰੇ।
-ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਨਸੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 778-863-2472

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਇੱਕ: ਛੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲਟਾਪੀਂਘ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। 2024 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਪਿੱਛੇ ਲੜਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤੀ ਹੋਈ ਬਾਜ਼ੀ ਗੁਆ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ 2027 ਵਿਚ ਫਿਰ ਬਦਲਾਓ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਗਰੰਟੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ

ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 94178 13072

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਲਗਪਗ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਕੀ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਟਾਪੀਂਘ ਹੋਣੇ ਪਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਬਿਨਾ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਹੀ ਮੱਜੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਅਜੇ ਖਾਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਛੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗੇ ਪਏ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੁਰਸੀ ਦੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਆਪੋ ਹੀ ਨਾ ਤੋੜ ਦੇਣ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਪਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਸੂਝਵਾਨ ਹਨ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਕਾਟੋ-ਕਲੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਠਿੱਥੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵੇਂ, ਕਿਤੇ ਇੰਜ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਲੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਵੰਡਾਉਣ ਸਮੇਂ ਬਾਜ਼ੀ ਬਾਂਦਰੀ ਮਾਰ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਕੁਰਸੀ ਖੋਹ ਲਵੇ, ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਰਕੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਧੜੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇੱਕੋ ਧੜੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਉਸ ਧੜੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇਣ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਧੜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਦੇਣ, ਜਿਵੇਂ 1985 ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਠਿੱਥੀ ਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿਤਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਮਈ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿੱਤਾ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਿੱਤਾ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਗੁੱਠੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਚਮਤਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਦਲਾਓ ਲਿਆਉਣਾ ਤੇ ਨਵੇਂ ਪੈਂਤੜੇ ਮਾਰਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੰਭ ਖਿਲਾਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ 23 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਯੁਨਿਟਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਹਾੜੀ ਵੇਟਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ

ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਲਿਆ। 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਰਹੀ, ਛੇ ਸੀਟਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਫ਼ਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚੋਂ ਵੋਟ ਸ਼ੇਅਰ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਬਠਿੰਡਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਟ 18.56 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਹੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਜਨਲ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 1996 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ। 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 46 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ 20-20 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅਵੇਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਉਹ ਵੀ ਦਾਅ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੱਛਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੋਣ ਆਮ ਆਦਮੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਵਕਾਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸੂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨੇਤਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ

ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਗਾਰ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸੂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸੂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨੇਤਾ ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਦੋ ਸਿਆਸੀ ਧੁਰੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੋਹ ਦਾ ਤੱਕਲਾ ਗੱਡਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਧਿਰ ਬਣਾ ਕੇ ਧੜੇਬੰਦੀ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੱਛਵੀਂ ਦਾ ਅਜੇ ਚੋਣ ਦੰਗਲ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਫੁੱਟ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਫਿਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਫੁੱਟ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੁਰੰਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸੂ ਲਈ ਲੁਧਿਆਣਾ ਬੈਠ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਦੰਗਲ ਆਪਸੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਇੱਕੋ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਦੋ ਜਲਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਜਲਸੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਕਾਂਗਰਸ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਜਲਸਾ ਕਪੂਰਥਲੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭੁਲੰਥ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਤੇ

ਕਪੂਰਥਲੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਦਾ ਛੱਤੀ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਧੜੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਪੜ, ਪਟਿਆਲਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਪਾਟੋ-ਧਾਤ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਸਹਿੰਦੇ-ਸਹਿੰਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਬਕੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਨੇਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ ਪਨਾਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਨੇਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਰਹਿਣ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਗਹਿਰੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਉਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰ ਅਜਮਾਈ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਫਾਈਲ ਬਹੁਤ ਧੀਮੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੁੱਤਗੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਛੇਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਦੁੜਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੂਕ ਸੁਣੇ..!

ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ, ਨਾਮ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਡੀਲ-ਡੌਲ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਭਲਿਓ! ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਚੋਤਾਮਾਜਰਾ ਕਹੋ। 'ਦਾਸ' ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਤੋ' ਸਮਾਣੇ ਆਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ 'ਆਦਰ-ਮਾਣ' ਕੀਤਾ, ਚੰਗੀ ਭੱਲ ਖੱਟ ਗਏ ਨੇ। ਅਜਿਹਾ ਸੁਭਾਗ ਟਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੈ। ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਕਿਤੇ ਕੰਨ ਪੁੱਟੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਇੰਜ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਮਾਰ ਕੇ 'ਸਿੱਖਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ' ਦੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਅੱਡੀ, ਪੁੱਜ ਗਏ 'ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਐਮੀਨੈਂਸ'। ਪਹਿਲਾਂ ਸਕੂਲ 'ਚ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਾਏ, ਰਿਬਨ ਵੀ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਕੱਟਿਆ, ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਫਿਰ ਮੁੱਖ ਕਮਲ 'ਚੋਂ ਜੋ ਫਰਮਾਏ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੀ-ਜਾਣ ਹੋ।

ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ 'ਸਰਕਾਰ' ਫਿਲਮ 'ਚ ਆਖਦੇ, 'ਜੇ ਮੁਝ ਕੋ ਸਹੀ ਲਗਤਾ ਹੈ, ਵੋਹ ਮੈਂ ਕਰਤਾ ਹੂੰ।' ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਜੀ! ਲੱਲੀ-ਛੱਲੀ ਦੀ

ਚਰਨਜੀਤ ਭੁੱਲਰ

ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਜਦ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਾਣੇ ਆਲੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਤਿੰਨ ਮੇਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਗੱਢੇ ਵਰਤਾਏ ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਸੜ ਗਏ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹੱਸਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਮਾਹੌਲ ਏਨਾ ਤੌਤਾ ਸੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਨਾਅਰਾ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ, 'ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨੇਤਾ ਕੈਸਾ ਹੋ', ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਦੂਣੀ ਦੇ ਪਹਾੜੇ ਵਾਂਗੂ ਗੱਜਣਾ ਸੀ, 'ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਜੈਸਾ ਹੋ।' ਚੇਤਨਵੀਰ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਵੀ ਉਬਲਦੇ ਦੁੱਧ ਵਰਗਾ।

'ਕਾਬਾ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਸੇ ਜਾਓਗੇ ਗਾਲਿਬ, ਸਰਮ ਤੁਮਕੋ ਮਗਰ ਆਤੀ ਨਹੀਂ।' ਮੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ, ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ 'ਚੋਂ ਫੁੱਲ ਕਿਰੇ, ਗਾਰਡ ਆਫ਼ ਆਨਰ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੀ ਬਣਦੈ। ਚੁੱਪ ਸਿੰਘ ਬੜਬੋਲਾ ਆਖਦੇ ਕਿ ਨੇਕ ਕੰਮ ਲਈ ਦੇਰੀ ਕਾਹਦੀ, ਆਉਂਦੇ 'ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ' 'ਤੇ ਲੱਦ ਦਿਓ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰੇ ਚੇਤਨ ਨੂੰ। ਭਲਾ ਉਸ

ਵਿਧਾਇਕੀ ਨੂੰ ਕੀ ਚੱਟਣੈ, ਜਿਹੜੀ ਖਰੀ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਨਛੱਤਰ ਸੱਤਾ ਗਾਉਂਦਾ ਮਰ ਗਿਆ, 'ਮੰਦੜੇ ਬੋਲ ਨਾ ਬੋਲ ਵੇ ਸੱਜਣਾ..।' ਹਲਦੀ ਘਾਟੀ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਘੋੜਾ 'ਚੇਤਕ' ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਦੌੜਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੇਤਨ ਉਹਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੌੜਿਆ, ਜਦੋਂ ਗੰਦੇ ਗੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸੂਹ ਮਿਲੀ, ਜਾ ਪੁੱਜਿਆ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ।

ਜਨਾਬ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਡਾ. ਰਾਜ ਬਹਾਦੁਰ ਨੂੰ ਭਰੀ ਪੰਚਾਇਤ 'ਚ ਗੰਦੇ ਗੱਦੇ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਲਮਲੇਟ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਸਮਾਣੇ ਆਲੇ ਟੀਚਰ ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਫੀਸ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਬੈਰ, ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਈ ਸੁਣਦੀ ਐ, ਵੱਡਾ ਦਿਲ ਰੱਖਦੇ ਨੇ, ਅੱਖ ਦੇ ਫੇਰੇ ਮੁਆਫ਼ੀਵੀਰ ਬਣ ਗਏ। ਕੇਰਾਂ ਬਿੱਲ ਕਲਿੰਟਨ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਕੱਚੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮੋਨਿਕਾ ਲੇਵਿੰਸਕੀ ਨੂੰ ਛੇੜ ਬੈਠਾ। ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਜਨਤਕ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਕੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਵਾਇਆ।

ਭਲਾ ਦੱਸੋ! ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਬਾਣੇਦਾਰ ਕਲਿੰਟਨ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਸਕਦੈ, ਫਿਰ ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਕਲਿੰਟਨ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਸਮਸ਼ੇਰ ਲਹਿਰੀ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਮੀ ਭਰ ਰਿਹੈ, 'ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਈਏ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰੀਏ।' ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਕੌਕਿਆਂ ਆਲੇ ਮੋਦਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ। ਸਕੂਲੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਅਣਬਣ ਰਹੀ ਹੋਊ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਐਂ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਣੇ ਦੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਧਿਆਪਕ ਜਗਤ ਕੈਂਤ ਅੱਖ ਨਾਲ ਝਾਕਣ

ਲੱਗ ਪਿਆ। ਚਾਚਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਆ ਆਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, 'ਘੂਰ-ਘੂਰ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਕੋਈ ਗੱਦੀਓਂ ਲੱਭਾ ਵਜ਼ੀਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।'

'ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਵਨ ਐਂਡ ਦੀ ਸੇਮ ਬਿੰਗ।' ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਤੇ

ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸੂ ਦਾ ਜੂਠਾ ਖਾ ਲਿਆ ਹੋਊ। ਜਦੋਂ ਆਸੂ ਜੀ ਪਟਿਆਲੇ ਆਲੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਮੰਤਰੀ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਮਹਿਲਾ ਡੀ.ਈ.ਓ. ਆਸੂ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਲੇਟ ਆਉਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕਰ ਬੈਠੀ। ਆਸੂ ਨੇ ਭਰੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਬੀਬੀ ਦਾ 'ਇੱਜ਼ਤ-ਮਾਣ' ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਗੁਬਲੀ, ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਆਸੂ ਲੁਧਿਆਣਵੀ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਕਹਿੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, 'ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੋਲਦਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਾਂ।' ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਨੇਤਾ ਬੂਠ ਬੋਲਣ 'ਚ ਭੋਰਾ ਕੰਜੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਡਾਇਲਾਗ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਊ, 'ਹਮ ਕੋ ਮਿਟਾ ਸਕੇ, ਜ਼ਮਾਨੇ ਮੇਂ ਦਮ ਨਹੀਂ।'

ਅਮਲੋਹ ਆਲੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੇਤ ਦਾ ਜੁਬਾਨ ਰਸ ਵੀ ਨਭੇ ਦੀ ਗਲੀ ਗਲੀ 'ਚ ਚੋਇਆ ਸੀ। ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਪੈ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੀਬੀ ਨੂੰ

ਧਰਮਸੇਤ ਦੀ ਸਾਧੂਗਿਰੀ 'ਚੋਂ ਅਰਜੁਨ ਵੈਲੀ ਦਾ ਝੁਲਾ ਪਿਆ। ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਬਈ! ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਜੁਬਾਨ ਸੰਭਾਲਣੀ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਸੱਠ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਇਹੋ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਘੁੰਮਦੈ, 'ਦੁਨੀਆ ਬਣਾਣ ਵਾਲੇ, ਕਿਆ ਤੇਰੇ ਮਨ ਮੇਂ ਸਮਾਈ..।' ਕਈ ਵਾਰੀ ਜੁਬਾਨ ਵਾਂਗੂ ਗੱਲ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੀ ਤਿਲਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

'ਦੁਨੀਆ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆ ਤੇਰੇ ਸੰਦਾਂ ਦਾ ਭੇਤ ਨਾ ਆਇਆ।' ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸੌਖਾ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਔਖਾ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਨੇ, 'ਰੱਬ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬੁਝਾਰਤ, ਰੱਬ ਇੱਕ ਗੋਰਖ-ਧੰਦਾ..।' ਅਸੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਪਏ ਹਾਂ ਕਿ ਯੇ ਮਾਜਰਾ ਕਿਆ ਹੈ। ਰੱਬ ਕੋਲ ਏਨੇ ਦੇਵਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਜਿੰਨੇ ਅਸਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਮਾਜਰੇ ਨੇ। ਜੀਹਤੋਂ ਟੀਚਰ ਬਰ-ਬਰ ਕੰਬਣ, ਉਹ ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ ਅਖਵਾਉਂਦੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਦੇਖ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਛਿੜੇ ਕਾਂਬਾ ਉਹ ਚੰਦੁਮਾਜਰਾ, ਰੰਗੀਨ ਤਬੀਅਤ ਆਲਾ ਪਠਾਨਮਾਜਰਾ ਤੇ ਜੀਹਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਗੱਜੇ ਈ.ਡੀ., ਉਹ ਗੱਜਣਮਾਜਰਾ ਅਖਵਾਉਂਦੈ...ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਜਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਜਰਾ (ਹਾਲ) ਸੌਖੇ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪੰਜਾਬ ਕਿੰਨਾ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਬੋਕ 'ਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਵੀਰ ਮਿਲੇ ਨੇ। ਮਾਜਰਾ ਆਪੋ ਨੇ ਬਰ ਨੇ ਹੋਜ਼ਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਨਹੀਂ ਯਕੀਨ ਤਾਂ ਟਰੇਲਰ ਦੇਖ ਲਓ। ਔਹ ਦੇਖੋ! 'ਸਿੱਖਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ' ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਧੁੱਸ ਦੇ ਕੇ ਵੜੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਲਾੜਾ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਬਣਿਐ। ਪਖਾਨੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕਾਹਦੇ ਕੀਤੇ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਉਗੋਕੇ ਸਰਬਾਲਾ ਬਣਦਾ ਫਤਿਆ ਗਿਆ। 'ਕਾਹਲੀ ਦੀ ਘਾਣੀ, ਔਧਾ ਤੇਲ ਔਧਾ ਪਾਣੀ।'

ਪੁਰਾਣੀ ਫਿਲਮ ਕ੍ਰਾਂਤੀ 'ਚ ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ

ਵਿਅੰਗ

ਨੇ ਸੁਰ ਲਾ ਪੁੱਛਿਐ, 'ਦਿਲ ਵਾਲੇ-ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਤੇਰਾ ਸਪਨਾ ਕਿਆ ਹੈ, ਜੁਆਬ ਮਿਲਦੈ, 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ-ਕ੍ਰਾਂਤੀ'। ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮਾ ਜੋਤਾਮਾਜਰਾ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਿਹਤ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੰਜਕਾਂ ਖਾ ਆਉਣੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂ ਲੱਖ ਪਏ ਸੰਘ ਪਾਤਨ। 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ' ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਕੀਮ ਆਲੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਾਂਗੂ ਰੁਕਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਸੁਟਾਂ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਨਾਰੀ ਖਿੜਦੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਉਦਘਾਟਨੀ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਬਾਘੀਆਂ ਪਾਉਂਦੈ। 'ਦੇ ਗਿੱਠਾਂ ਦੀ ਵੰਝਲੀ, ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੂਕ ਸੁਣੇ।' ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰੋ, ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਪਖਾਨਿਆਂ 'ਤੇ 'ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ' ਵਾਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ।

ਬੈਂਸ ਸਾਹਬ! ਅੱਗੇ ਵਧੋ, ਹਮ ਤੁਮਾਰੇ ਸਾਥ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਚੀ-ਗਵੇਰਾ ਸਿਰ ਸਜਿਆ, ਰੂਸ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਤਾਜ ਲੈਨਿਨ ਸਿਰ ਟਿਕਿਆ, ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਨਪੋਲੀਅਨ ਬਣਿਆ, ਉਵੇਂ ਜਦੋਂ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਫੋਲੇਗਾ ਤਾਂ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿੱਖਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਅੰਕਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਗੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਜਾਨ ਧਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਅਜੁਬਿਆਂ ਵਰਗੇ ਪਖਾਨੇ ਬਣਾਏ। ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਖੰਡਰਾਤ ਹੋਵੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਵਾਂਗੂ ਉਦਘਾਟਨੀ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਲੱਭਿਆ ਕਰਨਗੇ।

ਅਖੀਰ 'ਚ ਇੱਕ ਲੜੀਫ਼ਾ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਕਲਾਸ 'ਚ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, ਬੱਚਿਓ! ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੋਹਨ ਰਾਏ ਕੌਣ ਸਨ? ਬੱਚੇ ਇੱਕੋ ਸੁਰ 'ਚ ਬੋਲੇ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ! ਚਾਰੇ ਹੀ ਪੱਕੇ ਦੋਸਤ ਸਨ। ਲੜੀਫ਼ਾ ਸੁਣ ਇੰਜ ਲੱਗਦੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹੋ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀਵੀਰ' ਬਣ ਗਏ।

CHANN ENTERTAINMENT
PROUDLY PRESENTS

DEEPAK
Shillon

PREET
Thind

DEBI
Makhsocspuri

R
Nait

AMAR
Sehmbi

RAY
Indar

FREE
ENTRY

PUNJABI Mela 2025

JOT RANJIT KAUR
(HOST)

SATURDAY 10th MAY 2025 @12PM TO 10PM

MARION COUNTY FAIRGROUNDS

7300 E TROY AVE, INDIANAPOLIS, IN

FREE JALEBI - FREE WATER - FREE SUGARCANE JUICE

IMPD SECURITY - NO ALCOHOL ALLOWED - FAMILY EVENT - ZERO TOLERANCE POLICY

MORE INFORMATION & SPONSORSHIP

KAMAL
BAINS
317-407-8266

GURBAKSH
RANDHAWA
317-800-2976

DARSHAN
BASRAON
815-557-4991

BALJINDER
SINGH (BEN)
317-702-1300

JASPREET SINGH
GOLEWALA
317-410-9173

HARMANDEEP
SINGH MALHI
832-833-2292

LUCKY
SWAITCH
609-676-6961

PRITPAL SINGH
MALHI
707-701-1501

KULWINDER SINGH
BENIPAL
215-435-4899

RICK
SINGH
765-513-5021

KUMAR
260-704-0576

BALRAJ
SINGH
916-472-9833

Ranvir
Moranwalia